

Överbefälhavarens råd avseende förmågeutveckling

Utgångspunkten för överbefälhavarens militära råd rörande förmågeförstärkning, inom ramen för regeringens planeringsramar, utgörs av gällande försvarspolitiska inriktning, aktuell säkerhetspolitisk utveckling och Nato-medlemskapet. I allt väsentligt utgår rekommendationerna i det militära rådet från de viktigaste slutsatserna i Försvarsmaktens perspektivstudie 2022.

Uppbyggnad av militär förmåga tar lång tid. Samtidigt krävs att beredskap kan anpassas här och nu samt att en adekvat och trovärdig försvarsförmåga kontinuerligt säkerställs. Det är centralt att Försvarsmaktens förslag till förmågetillväxt betraktas som en helhet där balans eftersträvs avseende operativ förmåga samt producerbarhet över tid. Eventuella förändringar i föreliggande bilaga behöver därför noga övervägas.

Genomförandet av överbefälhavarens militära råd, i en takt som innebär att regeringens angivna planeringsramar nås år 2026, kräver tidiga politiska beslut. Det är av stor vikt att det finns beredskap att fatta nödvändiga beslut.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
2. PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR.....	3
2.1. ANTAGANDEN.....	4
2.2. TVÅ PROCENT AV BNP	5
3. FÖRSVARSMAKTENS FÖRSLAG	5
3.1. BEHOV AV ÖKAD FÖRMÅGA	5
3.2. KRIGSORGANISATION	7
3.3. FÖRSVARSMAKTENS UTVECKLING	8
3.4. GRUNDORGANISATION.....	35
3.5. FORSKNING OCH TEKNIKUTVECKLING	36
3.6. FRIVILLIGA FÖRSVARSORGANISATIONER	38
3.7. UTVECKLING AV FÖRSVARSMAKTENS KOORDINERING INOM RAMEN FÖR TOTALFÖRSVARET	39
4. OPERATIV FÖRMÅGA	41
5. PRODUKTIONSFÖRUTSÄTTNINGAR	42
5.1. PERSONALFÖRSÖRJNING	42
5.2. MATERIELFÖRSÖRJNING	48
5.3. INFRASTRUKTURFÖRSÖRJNING	49
5.4. ENERGIFÖRSÖRJNING	51
6. STYRNING AV FÖRSVARET	53
6.1. ANPASSNING TILL SNABBA FÖRÄNDRINGAR I OMVÄRLDSUTVECKLINGEN	54
6.2. STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV TILLVÄXT	54
6.3. FINANSIELL STYRNING	56
6.4. ORGANISATORISK STYRNING	58
6.5. SAMHÄLLSINVESTERINGAR.....	58
6.6. RÄTTSLIGA FÖRUTSÄTTNINGAR	60
7. ÖVRIGA FÖRSVARSMYNDIGHETER	61
7.1. FÖRSVARETS MATERIELVERK	61
7.2. FÖRSVARETS FORSKNINGSINSTITUT.....	62
7.3. PLIKT- OCH PRÖVNINGSVERKET	62
7.4. FÖRSVARETS RADIOANSTALT	62
7.5. FORTIFIKATIONSVERKET.....	62
7.6. FÖRSVARSHÖGSKOLAN	63
7.7. MYNDIGHETEN FÖR SAMHÄLLSSKYDD OCH BEREDSKAP.....	63
7.8. ÖVRIGA MYNDIGHETER.....	63
8. RISKER.....	64
8.1. PRODUKTIONSFÖRUTSÄTTNINGAR	64
8.2. FINANSIELLA FÖRUTSÄTTNINGAR	65
8.3. ÖVRIGT	66

1. Inledning

Försvarsbeslutet 2004 vägledades av bedömningen att det säkerhetspolitiska läget i Östersjöområdet präglades av lugn, stabilitet och nära samarbete länder emellan. Bedömningen var att ett militärt väpnat angrepp enskilt mot Sverige var osannolikt under överskådlig tid (minst en tioårsperiod). Detta innebar i praktiken att väpnat angrepp inte längre utgjorde dimensioneringsgrund för det militära och civila försvaret. Istället fokuserades Försvarmaktens verksamhet i huvudsak till genomförande av internationella insatser vilket också avspeglades i de förmågor som utvecklades. I många fall prioriterades skräddarsydda lösningar för enskilda förband i en internationell kontext, t.ex. inom ledning- och logistikfunktionerna.

Försvarmaktens utveckling under de efterföljande åren hade fortsatt fokus på internationella insatser samtidigt som verksamheten präglades av krav på produktionsrationalitet, särskilt inom materiel- och logistikförsörjningen. Förmågetillväxt skulle genomföras i den takt ekonomin medgav. Försvarmakten prioriterade förmågebredd i syfte att bibehålla handlingsfrihet för ett eventuellt framtida tillväxtbehov. Detta innebar att kvantiteten, avseende både personal och materiel, blev begränsad.

Med början i Georgien 2008 blev Rysslands auktoritära strävanden och ambitioner att utöva inflytande över de f.d. sovjetrepublikerna successivt allt tydligare. Efter Rysslands illegala annektering av Krim 2014 innebar försvarsbeslutet 2015 en ominriktning till nationell försvarsförmåga. Försvarmakten skulle enligt beslutet ånyo utformas för att i första hand försvara det svenska territoriet. Försvarsbeslutsperioden 2015–2020 innebar viss förstärkning av den operativa förmågan och utveckling av krigsorganisationen.

Med försvarsbeslutet 2020 följde omfattande satsningar på utveckling av försvarsförmågan. Försvarmaktens bedömning två år in i försvarsbeslutsperioden är att beslutade målsättningar för 2025 och 2030 kan uppnås. Rysslands anfallskrig i Ukraina i kombination med det mycket allvarliga säkerhetsläget föranleder behov av att markant öka ambitionen utöver redan fattade beslut.

Uppbyggnaden av militär förmåga tar tid. Omvärldsläget kräver att beredskapen kontinuerligt kan anpassas samt att en adekvat och trovärdig försvarsförmåga upprätthålls, enskilt och tillsammans med allierade. Det går inte under överskådlig tid att nedprioritera förmåga här och nu till förmån för att bygga framtida förmåga.

2. Planeringsförutsättningar

Regeringen gav, den 19 maj 2022, Försvarmakten i uppdrag att redovisa en plan för att det militära försvaret skulle nå motsvarande två procent av BNP senast

2028.¹ Redovisningen skulle omfatta de tidigare beslutade uppdragen om militär förmåga i övre Norrland, förberedelser inför försvarsbeslut 2025 samt förberedelser inför kontrollstation.²

Föreliggande redovisning utgör överbefälhavarens militära råd kring förmågeförstärkningar, inom ramen för den ekonomiska ram som angavs i regeringsbeslutet. Försvarsmakten konstaterar att redan beslutad förmågetillväxt behöver fortgå och ytterligare förstärkas. Utgångspunkt för myndighetens prioriteringar är det allvarliga säkerhetsläget, det svenska inträdet i Nato samt de långsiktiga förmågebehov som identifierats inom ramen för perspektivstudien.

Vad avser redovisningarna kring militär förmåga i övre Norrland och kontrollstation 2023 har Försvarsmakten, i de fall myndighetens slutsatser och rekommendationer ligger i linje med de övergripande prioriteringarna ovan, inkluderat aktuella åtgärder i det militära rådet.

Överbefälhavarens militära råd utgår ifrån vad som möjliggörs genom ytterligare ekonomiska tillskott, dvs. utöver redan beslutad planering. Försvarsmaktens kompletterande budgetunderlag för 2023, inklusive myndighetens förslag för att påbörja tillväxt mot två procent av BNP, kvarstår i sin helhet. Sammantaget utgör föreliggande redovisning därmed inte en planering motsvarande de redovisningar som årligen lämnas i myndighetens budgetunderlag. Försvarsmakten rekommenderar att regeringen, i regleringsbrevet för 2023, beslutar om höjda ekonomiska planeringsramar som grund för budgetunderlaget för 2024.

Avslutningsvis har Försvarsmakten, den 25 oktober 2022, redovisat myndighetens svar på regeringens uppdrag om fortsatt stöd till Ukraina.^{3,4} I redovisningen beskrivs konsekvenser avseende ekonomi, produktionsfaktorer och operativ påverkan. De beskrivna konsekvenserna är fortsatt gällande.

2.1. Antaganden

Försvarsmakten har, i föreliggande redovisning, utgått från att regeringens angivna planeringsram ska finansiera den verksamhet som idag finansieras av anslagen 1:1–1:13 inom utgiftsområde 6 *Försvar och samhällets krisberedskap*, ny myndighet för totalförsvarsanalys samt merkostnader som följer av ett svenskt medlemskap i Nato.

¹ Kompletterande uppdrag till Försvarsmakten, Fö2022/00125 (delvis) m.fl., 2022-05-19.

² Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Försvarsmakten, 2020-12-17 samt Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Försvarsmakten, 2021-12-16.

³ FM2022-6326:38 Försvarsmaktens redovisning av uppdrag om fortsatt stöd till Ukraina (H), 2022-10-25.

⁴ Fö2022/00232 Uppdrag till Försvarsmakten om fortsatt stöd till Ukraina, 2022-09-08.

ESV lämnade, den 18 oktober, en redovisning till regeringen med förslag kring redovisningen av försvarsutgifter till Nato.⁵ Som grund för redovisningen till Nato har ESV bedömt att ytterligare kostnader kan redovisas som försvarsutgifter i Sveriges redovisning till Nato, bl.a. mervärdesskatt och ålderspensioner. Försvarsmakten konstaterar att det i slutändan är upp till riksdag och regering att besluta om ekonomiska planeringsramar för det militära försvaret. Om de ekonomiska planeringsramarna för Försvarsmaktens och övriga försvarsmyndigheter förändras, relativt vad som utgjort grunden för föreliggande redovisning, påverkas även Försvarsmaktens bedömning avseende operativa förmåga (underbilaga 1.2.1 (H)).

Utöver detta utgår myndigheten från att det senast vid årsskiftet 2023/2024 finns ett politiskt ställningstagande som medför att myndigheten kan påbörja arbetet med att realisera de rekommendationer som beskrivs i föreliggande bilaga. Delar av de beskrivna förmågeökningarna bedöms dock kräva beslut redan under första halvåret 2023 för att tillväxttakten ska kunna innehållas. I stor utsträckning rör detta investeringar i materiel och infrastruktur, men myndigheten utesluter inte att behov finns även inom andra områden. Försvarsmakten avser att senast i samband med budgetunderlag 2024 hemställa till regeringen om dylika beslut.

2.2. Två procent av BNP

Försvarsmakten kan konstatera att BNP varierar påtagligt mellan olika budgetår, både i fast och rörligt prisläge. Försvarsmakten har, som grund för den rekommenderade förmågetillväxten, utgått från de belopp som anges i regeringsbeslutet. En redovisning av ekonomi per anslagspost för perioden 2023–2035, i löpande och fast prisläge, framgår av underbilaga 1.2.3. Försvarsmaktens rekommendation fördjupas i avsnitt 6.3.1.

3. Försvarsmaktens förslag

3.1. Behov av ökad förmåga

Försvarsmaktens huvuduppgift är att försvara Sverige mot väpnat angrepp. Det mycket allvarliga och oförutsägbara säkerhetsläget, tillsammans med perspektivstudiens identifierade framtida trender och utmaningar, utgör grund för överbefälhavarens militära råd om en ökad ambition i utvecklingen av den operativa förmågan. Redan beslutad förmågetillväxt behöver fortgå och ytterligare förstärkas. Detta behöver ske inom ramen för ett starkt totalförsvar och robust samhälle. Dessutom behöver tillväxten samordnas med det svenska inträdet i Nato.

⁵ Metod för att klassificera och beräkna försvarsutgifter utifrån Natos definition, ESV 2022-52, 2022-10-18.

Den samlade försvarsförmågan behöver öka såväl över som under gränsen för väpnat angrepp och fullskaligt krig. Förmågehöjningen behöver bidra till en trovärdig, och därmed krigsavhållande, förmåga till väpnad strid. Förmågan att hantera händelser under gränsen för väpnat angrepp kräver förstärkningar för att bl.a. upprätthålla territoriell integritet över en längre tid.

Detta innebär att det finns behov av att förstärka förmågan att omedelbart möta och fördröja ett väpnat angrepp genom att öka mängden omedelbart tillgängliga förband. För att uppnå en ökad uthållighet i försvarsoperationerna behöver även skyddet av prioriterad verksamhet och infrastruktur stärkas inom flera domäner. Förmågan att uthålligt bestrida en angripare som etablerat sig på svenskt territorium behöver öka genom förstärkningar i stödfunktionerna. Möjligheten att ge och ta emot militärt stöd till och från andra nationer och organisationer behöver säkerställas, inklusive åtgärder för att integreras i Nato, för att tillsammans kunna genomföra operationer. Detta inkluderar åtgärder för att skyndsamt integreras i Natos luft- och robotförsvar och ledningssystem.

Vidare behöver förmågan att hantera antagonistiskt agerande, hot och påtryckningar, utan beslut om höjd beredskap, ökas. Detta kräver en ökad förmåga att upptäcka och identifiera hot mot Sverige, svenska intressen och Nato för att kunna lämna underlag för beslut om beredskapshöjningar samt underlag för konsultationer inom Nato. Samma sak gäller avseende förmågan att hävda Sveriges territoriella integritet och skydda egen verksamhet och infrastruktur. Sammantaget kräver detta en stärkt förmåga till övervakning inom samtliga domäner, inklusive rymddomänen. Den stärkta övervakningen ska också kunna bidra till Natos gemensamma lägesbild.

Utöver ovan är utgångspunkten för Försvarsmaktens förslag till krigsorganisationens utveckling den nuvarande försvarspolitiska inriktningen. Detta omfattar åtgärder för att åstadkomma en bättre balans mellan verkans- och stödfunktioner, att öka krigsorganisationens förmåga och rörlighet samt att öka mobiliseringsförmågan och förmågan till spridning med tillhörande åtgärder vad gäller krigsorganisationens infrastruktur. Vidare har, inom ramen för Sveriges stundande medlemskap i Nato, förmågan till gemensamt luftförsvar och alliansens integrerade luft- och robotförsvar, digitalisering⁶, integration av ledningsstödsystem samt Försvarsmaktens kapacitet för värdlandsstöd varit prioriterat. Slutligen har närvaro inom militärstrategiskt viktiga områden som Gotland och i övre Norrland prioriterats.

⁶ Området digitalisering beskrivs närmare i underbilaga 1.3.2 Strategisk förmågeutveckling genom digitalisering (H)

3.2. Krigsorganisation

Försvarsmakten avser utveckla krigsorganisationen i enlighet med Tabell 1. Krigsorganisationens storlek bedöms uppgå till ca 120 000 personer.

Tabell 1. Utveckling av krigsorganisationen

Krigsförband	Antal år 2035
Försvarsmaktsledning	
Höghälsverket med stabförband	1
Arméförband	
Arméstab	1
Mekaniserad brigad (MekB 4, NMekB 19, MekB 7)	3
Motoriserad brigad (IB 1)	1
Stridsgrupp Gotland ⁷	1
Divisionsledningsbataljon	1
Divisionsartilleribataljon	2
Divisionsingenjörbataljon	1
Divisionsunderhållsbataljon	1
Divisionsunderrättelsebataljon	1
Divisionsluftvärnsbataljon	1
Divisionstelekrigbataljon	1
Jägarbataljon	1
Norrlandsjägarbataljon	2
Luftvärnsbataljon	2
Militärpolisbataljon	1
Säkerhetsbataljon	1
Underrättelsebataljon	1
Livbataljon	1
Militärbas ⁸	13
Territoriella förband	
Lokalförsvarsskyttebataljon	5
Marinförband	
Marinstab	1
Korvettdivision	2
Minröjningsdivision	2
Marin basbataljon	2
Röjdykardivision	1
Ubåtsdivision	1
Amfibiebataljon	2
Marin militärbas ⁹	3
Flygvapenförband	
Flygstab	1
Stridsflygdivision	6
Transportflygskvadron	1
Specialflygskvadron	1

⁷ Stridsgrupp Gotland förstärks med luftvärnskompani, ingenjörkompani, artillerikompani, lednings/sambandskompani samt en reducerad underhållsbataljon.

⁸ En militärbas organiseras per garnison (Boden, Umeå, Kungsängen, Skövde, Karlsborg, Eksjö, Revinge, Halmstad, Visby, Arvidsjaur, Falun, Sollefteå, Kristinehamn).

⁹ En marin militärbas organiseras per marin verksamhetsort (Haninge, Karlskrona, Göteborg).

Statsflygskvadron	1
Helikopterskvadron	4
Stridsledning- och luftbevakningsbataljon	1
Flygflottilj ¹⁰	5
Lednings och underrättelseförband	
Operativ sambandsbataljon	4
Försvarsmaktens meteorologiska och oceanografiska centrum (METOCC)	1
Telekrigstödenhet (TKSE)	1
Försvarsmaktens telekommunikations- och informationssystemförband (FMTIS)	1
Operativ telekrigbataljon	1
Operativt kommunikationsförband	1
Militärbaser	2
Cyberförsvarsförband	
It-försvarsförband (ITF)	3
Operativa logistikförband	
Operativ transportbataljon	3
Trafik- och transportledningskompani	4
Försvarsmaktens logistik (FMLOG)	1
Fältsjukhus	4
Militärregioner och hemvärnsförband	
Regional stab	4
Hemvärnsbataljon	40
Specialförband	
Specialförband	1

3.3. Försvarsmaktens utveckling

Försvarsmakten anpassar successivt koncept, materiel och förband mot en balanserad krigföringsförmåga. Den personella tillväxten ombesörjs genom en utökad grundutbildning vilket medför personellt uppfyllda stående förband. Försvarsmaktens storlek och antalet krigsförband balanseras med förmågan att vidmakthålla dessa. Försvarsmakten har, i och med en utökad krigsorganisation, antalsmässiga begränsningar inom flera materielsystem vilket föranleder en omfattande nyanskaffning. Vidare är flera materielsystem föråldrade med konsekvensen att omsättningsbehovet är stort. Av dessa anledningar är satsningar på krigsmateriel relativt omfattande. Detta gäller inom stora delar av Försvarsmakten och tillväxten sker därför balanserat varje år mellan verkan, rörlighet, underrättelse, skydd, ledning och uthållighet. Försvarsmakten balanserar kontinuerligt krigsorganisationens kvalitet och kvantitet mot dagens och morgondagens behov av omedelbart tillgängliga förband. Det innebär att den personella och materiella tillväxten inte begränsar Försvarsmaktens operativa förmåga.

Vidare ställer ett Nato-medlemskap ökade krav på krigsförband med hög beredskap för bi- och multilaterala operationer. Det kommer att medföra ett

¹⁰ Förmågan militärbas upprättas vid varje flygflottilj (Luleå, Ronneby, Linköping, Såtenäs, Uppsala).

behov av hög tillgänglighet, vilket tar sin utgångspunkt i hög personell och materiell status vid respektive krigsförband.

I kommande avsnitt återfinns en beskrivning av planeringen i enlighet med Försvarsmaktens kompletterande budgetunderlag för 2023, benämnd beslutad utveckling 2024–2030. Vidare återfinns Försvarsmaktens förslag till planering inom ramen för regeringens angivna planeringsramar, benämnd föreslagen utveckling 2024–2030. Respektive område är avgränsat mot 2030 respektive 2035 för att tydliggöra skillnaderna i försvarsbeslutsperioderna. Den beskrivna verksamheten nedan ska läsas parallellt med operativ förmåga 2035 (underbilaga 1.2.1 (H)).

3.3.1. Ledning

De operativa ledningsfunktionerna ska vara tillräckligt robusta och säkra för att möjliggöra det militära försvarets behov av ledning samt förse olika delar av Försvarsmakten med en god lägesuppfattning i närområdet inklusive sensorinhämtning av mark-, sjö-, luft-, cyber-, rymd- samt det meteorologiska läget och informationsmiljön.

Ett fungerande och sammanhängande ledningssystem är avgörande för att nå effekt med Försvarsmakten och dess olika förmågor. Ledningsområdet förstärks för att omhänderta befintliga brister och för att möta de krav på ledning som Försvarsmaktens tillväxt kräver. Ledningsfunktionen tillförs nya krigsförband och de gemensamma ledningsstödssystemen utvecklas.

Försvarsmaktens förslag lägger grunden för att kunna tillvarata digitaliseringens möjligheter. Utvecklingen syftar till att tillgodose Försvarsmaktens behov av informationshantering och modern it-infrastruktur för att kunna hantera information som en strategisk resurs. Detta sker initialt genom att omhänderta nuvarande brister i den gemensamma it-infrastrukturen. Vidare påbörjas en omsättning till en modern it-infrastruktur i syfte att skapa en basplatta för fortsatt digitalisering. Detta stärker på sikt Försvarsmaktens förmåga till gemensamma operationer och möjliggör integrering med andra, nationellt och internationellt.

Anslutningen till Nato föranleder förändring i Försvarsmaktens ledningsstödssystem. Ett utbyte av säker elektronisk kommunikation mellan Sverige och Nato är en förutsättning för ett fungerande medlemskap. Detta gäller utbyte av såväl öppen som hemlig information och lägesbilder. Tillgång till, och inkoppling mot, systemet NSWAN¹¹ sker genom etablering av ett antal anslutningspunkter i Sverige med krypterat spridningsnät till bl.a. försvarsgrens- och militärregionstaber.

Högkvarteret utvecklas för att öka förmågan att leda, i såväl grundberedskap som övriga beredskapsnivåer. I ett första steg har försvarsgrensstaber inrättats som

¹¹ Nato Secret Wide Area Network, NSWAN

fristående organisationsenheter. Därefter omorganiseras bl.a. ledningsstaben och produktionsledningen till en försvarsstab. I nästa steg utreds utvecklingen av stridskraftsstaberna för ledning och logistik. Förmågan till ledning stärks ytterligare genom en omstrukturering av befintliga ledningscentraler vilket skapar en högre fysisk skyddsnivå, stärkt uthållighet samt ökad interoperabilitet.

Ledningsförmågan på regional nivå stärks för att stödja värdlandsstöd samt för att samordna verksamhet med det civila försvaret och inom värdlandsstöd. Vidare skapas ett center för erfarenhetshantering och evaluering av högre ledningsnivåer och inriktas mot gemensamma operationer. Detta syftar till att öka förmågan till multidomänoperationer nationellt och tillsammans med andra.

Sammantaget bidrar ovan beskrivna åtgärder till en stärkt förmåga att genomföra gemensamma operationer. Den komplexa hotbilden kräver varierade åtgärder som är synkroniserade i tid och rum. Resurser från flera domäner, såväl verkansdelar som stödjande funktioner, måste kunna kombineras i gemensamma operationer med syftet att erhålla en effekt som är större än den som de enskilda delarna kan uppnå var för sig. Gemensamma operationer inkluderar även operationer tillsammans med andra myndigheter och med allierade eller andra partner i multinationella gemensamma operationer.

3.3.2. Arméförband

Armén dimensioneras för väpnad strid mot en kvalificerad motståndare på morgondagens glesa slagfält. Genom anpassad beredskap med främst stående förband samt deltagande i övningar bidrar armén till ett aktivt försvar och verkar därigenom krigsavhållande. Vid ett väpnat angrepp ska armén möta en motståndare tidigt. Arméns mobiliserande krigsförband ska omedelbart efter mobilisering ha god förmåga att genomföra operationer med hög grad av samordning i syfte att förhindra, begränsa och fördröja angriparen och dennes möjligheter att nå sina syften. Armén verkar i hela konfliktskalan, före, under och efter mobilisering.

Arméns krigsorganisation indelas i fältförband och territoriella förband. De territoriella förbanden löser uppgifter i militärregionerna och är förutsättningsskapande för Försvarsmaktens övriga förband.

De stående förbanden utgör kärnan i det aktiva försvaret. Med hög tillgänglighet kan de snabbt möta ett militärt angrepp i syfte att vinna tid. Stående förband bedöms också vara en viktig komponent inom ramen för svenskt medlemskap i Nato utifrån alliansens kärnuppgifter. Huvuddelen av arméns förband utgörs dock av mobiliseringsförband vilket är avgörande för en uthållig försvarsförmåga.

Armén fortsätter utveckla förmågan att verka med division och brigad i syfte att uppnå synergier i markdomänen. Ledning på division- och brigadnivå är en förutsättning för att samordna och leda egna förband samt förband från andra nationer.

Beslutad utveckling 2024–2030

Armén ökar förmågan att verka i division och brigad. För de taktiska ledningsbehoven inom armén utvecklas en divisionsledningsbataljon från en initial förmåga tidigt i perioden till att vidmakthållas från 2030.

Förmågan till indirekt bekämpning förstärks genom ledningssysteminstallationer samt implementering av underhållslösning till anskaffade artillerisystem Archer. Vidare anskaffas pjäser till divisionsartilleriet och ytterligare ett antal granatkastarbandvagnar tillförs på bataljonsnivå. Luftvärnsförmågan stärks genom fortsatt utveckling och leverans till luftvärnsbataljonerna. Utveckling av brigadluftvärn påbörjas i perioden liksom initialanskaffning av burna luftvärnssystem. Ett divisionstelekrigskompani vidmakthålls från 2030. Armén fortsätter också utvecklingen av jägarförband till stöd för specialoperationer.

Nya pansarterrängbilar anskaffas och befintliga pansarterrängbilar uppgraderas. Vidare anskaffas splitterskyddade bandvagnar, delvis som ledningsfordon inom ramen för Ledningsstödsystem Mark (LSS Mark). Omsättning av lättare hjulfordon och tunga lastbilar genomförs. Brigaderna tillförs amfibiska brosystem i ett mindre antal. Inom ramen för fördröjande fältarbeten påbörjas anskaffning av modern landminmateriel och system för att öka mineringshastigheten. Anskaffning av modern maskerings- och signaturanpassningsmateriel sker i syfte att öka markförbandens förmåga till skydd. Fortsatt anskaffning och införandet av LSS Mark genomförs vilket stärker ledningsförmågan i hela armén.

Försvarsmakten omsätter eldhandvapen och anskaffar moderna sikten. Pansarvärnsförmågan förstärks, genom en initial anskaffning av nytt pansarvärnsrobotsystem. Vidare genomförs fortsatt renovering av stridsfordonssystemet och förberedelser påbörjas för omsättning.

Avseende de territoriella förbanden utvecklas militärregionernas säkerhetsförband genom att kontinuerligt tjänstgörande personal tillförs respektive militärregion. Vidare tillförs lokalförsvarsskyttebataljonerna splitterskyddade fordon vilket innebär ökad rörlighet och bättre skydd.

Föreslagen utveckling 2024–2030

I föregående försvarsbeslut skedde utökning genom delning med konsekvensen att krigsorganisationen förtunnades. Armén fortsätter därför förstärkningen av de tre mekaniserade brigaderna.¹² Utvecklingen omfattar bland annat anskaffning av broläggare, utökad minbrytningsförmåga samt förberedelser och initial anskaffning av nytt stridsfordon. Stridsvagn 122 genomgår renovering och modernisering i syfte att livstidsförlänga systemet till perioden bortom 2035 där ett omfattande omsättningsbehov kommer att finnas. I syfte att utöka brigadernas uthålliga strid påbörjas utveckling av en fjärde manöverenhet vid respektive

¹² Skaraborgsbrigaden (MekB4), Södra skånska brigaden (MekB7) och Norrbottensbrigaden (NMekB19).

brigad. Armén fortsätter förstärka stridsgrupp Gotland genom att utöka nuvarande reducerad mekaniserad bataljon till en mer komplett mekaniserad bataljon. Därtill påbörjas utveckling av luftvärnskompani, ingenjörkompani, artillerikompani, lednings/sambandskompani samt en reducerad underhållsbataljon. Härvid är ledningsförmågan av särskild betydelse.

Anskaffning av raketartilleri påbörjas. I kombination med utvecklad sensorförmåga ökar förmågan till bekämpning av högvärdiga och prioriterade mål. På sikt kan denna anskaffning möjliggöra en framtida utveckling även mot sjömålbekämpningsförmåga samt ytterligare utökad räckvidd.

Anskaffning av kvalificerat brigad- och divisionsluftvärn påbörjas. Dessa system ger förmåga att bekämpa moderna stridsflyg och kryssningsrobotar. Luftvärnsbataljon 103/98 integreras i luftförsvaret i syfte att öka förbandets verkan mot taktiska ballistiska missiler.

Anskaffning av patrullrobot¹³ genomförs vilket ökar förmåga till precisionsbekämpning med obemannade system mot högvärdiga mål. Förmågan till spaning utvecklas genom anskaffning av obemannade flygande system till stora delar av arméns krigsförband. Sammantaget utvecklas arméns förmåga till spaning och verkan med en kombination av små och stora obemannade flygande system.

Divisionen tillförs en divisionsunderrättelsebataljon och divisionsingenjörkompaniet utökas till bataljon. Divisionstelekrigkompaniet tidigare läggs i syfte att tidigare stärka telekrigförmågan inom armén. I tillägg till beskriven utveckling av förmågor på divisionsnivå utvecklas ytterligare tre fristående förbindelsekompanier. Tillsammans med ingenjör- och underhållsförband på divisionsnivå skapar dessa en ökad förmåga till rörlighet. I syfte att möjliggöra ledning av den utökade organisationen förstärks ledningsförmågan inom ramen för LSS Mark. Infrastruktur för förband och mobiliseringsförråd initieras och, i vissa fall, färdigställs.

Armén utökar närvaron i övre Norrland med fokus på att öka förmågan inom ramen för värdlandsstöd. Planering genomförs i syfte att kunna etablera grundutbildning i mindre omfattning vid nytt detachement 2025-2030.

De territoriella förbanden förstärks genom utveckling av fyra militärregionala ledningskompanier i syfte att förbättra militärregionernas förmåga till territoriell ledning, värdlandsstöd och totalförsvarsamverkan. Militärregionernas säkerhetsförband utvecklas mot militära säkerhetsskvadroner (MR-säkerhetsskvadron).

Beslutad utveckling 2031–2035

¹³ Patrullrobot är en fri översättning från engelskans "loitering munition" och avser en obemannad flygfarkost av engångstyp med en stridsdel.

Anskaffning och utveckling av divisionsartilleribataljonerna slutförs och anskaffning av artilleriammunition fortsätter. Omsättning av eldhandvapenssystem slutförs. Anskaffning av kvalificerad pansarvärnsammunition fortsätter och anskaffning av ny pansarvärnsrobot genomförs. Modernisering av stridsvagnssystemet slutförs i slutet av perioden parallellt med att förberedelser inför att kunna anskaffa en ny stridsvagn intensifieras.

Brigaderna tillförs modern minbrytningsförmåga och fortsatt anskaffning samt modernisering av minor stärker arméförbandens förmåga till fördröjande fältarbeten. Fortsatt anskaffning av modern maskeringsmateriel genomförs vilket stärker förmågan till skydd. Införandet av Ledningsstödssystem Mark slutförs.

Föreslagen utveckling 2031–2035

Armén fullföljer anskaffningar som påbörjats i tidigare period. Divisionen förstärks med divisionsunderhållsbataljon och utveckling av divisionsluftvärnsbataljon. Divisionstelekrigskompaniet utvecklas till en reducerad divisionstelekrigbataljon. Arméns strategiska transportförmåga förstärks med tillfört stridsvagnstransportkompani.

Utöver detta utvecklas arméns beredskap genom fler GSS/K i syfte att öka handlingsfriheten för att snabbt kunna möta ett militärt angrepp. Livgardesbrigaden (IB 1) förstärks i syfte att utveckla förbandet mot en komplett brigad.

Militärregionerna förstärks av ytterligare territoriella förband. Respektive militärregion tillförs ett underhållskompani (MR-underhållskompani) vilket ökar förmågorna transporttjänst, drivmedelsförsörjning samt reparationstjänst. Vidare tillförs respektive militärregion ett sjukvårdskompani (MR-sjukvårdskompani) vilket främst utgör en förstärkningsresurs vid höjd beredskap. Anskaffning av vapenstationer till splitterskyddade fordon till lokalförsvarsskyttebataljonerna genomförs.

Utvecklingen av arméns logistik på taktisk nivå fram till 2035

I första hand förstärks arméns logistik på taktisk nivå genom att prioritera och förstärka befintlig organisation avseende sjuktransport, sjukvård, förnödenheter och stridsfältsnära underhållsförband. Förstärkningarna syftar till att omhänderta redan beslutad planering och därmed skapa en större uthållighet inom redan existerande förbandsstrukturer. Utöver detta förstärks stridsgrupp Gotland med en anpassad underhållsbataljon och divisionen med en divisionsunderhållsbataljon. Vidare tillförs ytterligare ett stridsvagnstransportkompani. De territoriella förbandens logistik förstärks med underhållskompani och sjukvårdskompani.

3.3.3. Marinförband

Marinen dimensioneras för att möta ett väpnat angrepp samtidigt som förmågan att hantera uppgifter rörande den territoriella integriteten förstärks. Marinen ska med ubåtar, ytstrids-, amfibie-, minkrigs- och logistikförband vidmakthålla förmågan till kvalificerad och uthållig strid i samtliga dimensioner ovan, på och under ytan. Med stående förband och hög beredskap bidrar marinen till att utgöra en tröskel för angrepp mot Sverige. Marina stridskrafter verkar i alla konfliktnivåer. Genom att hålla sjövägar och hamnar öppna samt skydda sjöfart försvåras motståndarens påverkansmöjligheter.

Marinen ska inneha god färdighet att samverka med övriga försvarsgrenar och stridskrafter för att nå hög operativ effekt, bland annat vid gemensam sjömålsbekämpning.

Marinen ska vidare ha en hög interoperabilitet och vara en relevant och bidragande partner i en internationell kontext.

Beslutad utveckling 2024–2030

Ytstridsförmågan utvecklas genom att en sedan tidigare planerad halvtidsmodifiering av de fem korvetterna typ Visby, med leverans till Försvarsmakten före 2030, genomförs. De mest signifikanta förmågehöjande åtgärderna som utförs är att fartygen beväpnas med luftvärnsrobotsystem och förbättrade sensorer avsedda för luft-, yt- och undervattensspaning. Även förbättrad prestanda inom telekrigdomänen utgör en väsentlig del av planerade åtgärder.

Vidare genomförs projektering och byggnation av fyra nya ytstridsfartyg (YSF 2030) med inledande leverans av de två första fartygen under år 2030.

Tung kustrobotenhet omsätts under perioden. I väntan på omsättning av sjömålsrobotsystemet vidmakthålls Rbs15 MkII även för den tunga kustrobotenheten.

Minröjningsförmågan upprätthålls genom livstidsförlängning av minröjningsfartyg typ Koster och modifiering av röjdykfartyg typ Spårö. Utöver detta stärks förmågan genom anskaffning av obemannade minröjningsfarkoster (AUV MCM¹⁴).

Ubåtsförmågan stärks genom åtgärder syftande till att möjliggöra vidmakthållande av fem ubåtar. Åtgärderna innebär, förutom att de skapar ökad tillgänglighet, även en ökad operativ effekt främst beroende på att äldre delsystem ersätts av nya under åtgärdsperioderna.

¹⁴ Autonomous Underwater Vehicle Mine Countermeasure

Ubåten Södermanland livstidsförlängs intill leverans av ubåt av Blekingeklass. Utöver detta genomförs vidmakthållande på ubåtsräddningssystemen.

Amfibieförmågan stärks då marinens andra amfibiebataljon (5.amfbat) uppnår beslutad operativ förmåga. Ny materiel börjar tillföras amfibiebataljonerna under perioden. Materielen består av sensor- och vapensystem avsedda för såväl mark- som sjömålsbekämpning samt de sjörorliga plattformar som utgör bärare av systemen.

Den marina logistikförmågan stärks genom etablering av marina basbataljoner på ost- och sydkusten, vilka planeras nå full operativ förmåga under perioden. Nya trängfartyg såsom bogserbåtar, tankfartyg och stödfartyg levereras. Sjukvårdsfunktionen stärks med ett sjukvårdskompani per bataljon samt organisering av marina militärbaser i de tre marina garnisonsorterna.

Den marina förmågan stärks ytterligare genom att tidigt i perioden påbörja anskaffning av marinspecifik ammunition, utöka antalet torped 47 samt utöka antalet fjärrstyrda sjöminröjningssystem. Dessa åtgärder ökar främst uthålligheten och tillgängligheten för ytstrids- och minröjningsförbanden.

Föreslagen utveckling 2024–2030

Ytstridsförmågan stärks ytterligare med utökad anskaffning av kvalificerad ammunition för fler vapensystem. YSF 2030 görs mer interoperabelt anpassade för att aktivt kunna utgöra bidrag till Nato stående styrkor och JEF (Joint Expeditionary Force). Med dessa fartyg ökar ytstridsförbandens förmåga avseende luftförsvar ytterligare då YSF 2030 beväpnas med luftvärnsrobotsystem med längre räckvidd än motsvarande system som installeras på Visbykorvetterna. Den utökade luftförsvarsförmågan innebär att YSF 2030 kan utgöra en relevant del av Natos integrerade luftförsvar.¹⁵

Ytterligare en tung kustrobotenhet tillförs för att öka såväl tillgänglighet som uthållighet avseende kvalificerad ytstrid med sjömålsrobot.

Minröjningsförmågan stärks genom anskaffning av ytterligare autonoma minröjningsfarkoster. Vidare inleds projektering av nya minröjningsfartyg vilka planeras vara operativa efter 2035 för att då ersätta dagens minröjningsfartyg av Koster- och Spåröklass. Fartygen ska kunna delta operativt i Natos stående minröjningsstyrka. För mineringsförmågan påbörjas modifiering av sjöminor samt anskaffning av materiel för transport och utläggning av minor.

För att möjliggöra en ökad ubåtsförmåga efter 2035 genomförs projekteringsarbete med målsättningen att anskaffa en ny ubåtsmodell, Ubåt 2030, som planeras att ersätta ubåt typ Gotland efter 2035. Ersättning av

¹⁵ Integrated Air and Missile Defence, IAMD

ubåtsräddningssystem förbereds under perioden. I båda fallen kommer krav och samarbetsmöjligheter inom Nato beaktas.

Amfibieförmågan stärks genom att påbörja omsättning av ledningssystem och stridsbåtar samt påbörja tillförsel av bataljonsluftvärn till amfibiebataljonerna.

Marina logistikförmågan vidmakthålls genom förlängt vidmakthållande av HMS Carlskrona och HMS Trossö samt ytterligare satsningar på förbandsnära förrådshållning.

För maringemensam förmåga stärks utveckling och omsättning av fartygburna sensorer och system för bättre kompatibilitet med Nato. Omsättning av livräddnings- och säkerhetsmateriel, mindre arbets- och utbildningsbåtar samt dykmateriel påbörjas. Även systemutveckling och anskaffning av marin UAV (obemannade flygsystem) påbörjas med prioritet till amfibiebataljonerna.

Inom infrastrukturuområdet genomförs arbeten för återställning och förstärkning av hamnar och marina basområden samt byggnation för ytterligare tillväxt och förmåga till värdlandsstöd.

Beslutad utveckling 2031–2035

Marinens operativa förmåga stärks då de två sista av fyra YSF 2030 levereras till Försvarsmakten. Därtill fortsätter leveranser av materiel till amfibiebataljonerna och de marina basbataljonerna vilket ytterligare stärker amfibieförmågan.

Föreslagen utveckling 2031–2035

Ytstridsförmågan stärks ytterligare med fortsatt anskaffning av kvalificerad och marinspecifik ammunition. Samtidigt fortsätter utvecklingen att anpassa de två kvarvarande YSF 2030 för ökad interoperabilitet. Korvetter typ Gävle vidmakthålls.

Fortsatt förberedelsearbete för Ubåt-2030 slutförs varefter anskaffning ska kunna inledas. Leverans genomförs efter perioden. Anskaffning sker av ersättare för befintligt ubåtsräddningssystem med leverans sent i perioden.

Amfibieförmågan stärks ytterligare genom anskaffning av fler nya stridsbåtar samt utveckling av två nya amfibieskyttekompanier.

En tredje marin basbataljon på västkusten etableras och påbörjar sin utveckling.

Infrastrukturella åtgärder ökar i omfattning för att omhänderta ökad tillväxt både personellt och materiellt.

Utvecklingen av marinens logistik på taktisk nivå fram till 2035

Marinens förmåga till att framskjutet stödja de stridande förbanden ökar under perioden dels genom den pågående anskaffningen av nya trängfartyg och dels

genom upprättande av två nya marina basbataljoner, på ost- och sydkusten, samt utveckling av en tredje basbataljon på västkusten. Vidare tillförs även ett marint sjukvårdskompani per basbataljon. Marina militärbaser upprättas i Haninge, Karlskrona och Göteborg vilket ger ökad tillgänglighet till marina logistikresurser. Förstärkning av förrådshållningen vid främre/förbandsnära nivåer genomförs för kritiska förmödenheter avseende ökad numerär och tillgänglighet.

3.3.4. Flygvapenförband och rymddomänen

Flygvapnet dimensioneras för att kunna möta ett väpnat angrepp tidigt i konfliktskalan samt att bidra till tröskeleffekt för en angripare. Flygvapnet ska med stridsflyg, radarsensorer, helikopter och spaningsflyg skydda Sveriges territoriella integritet samt bidra till tidig förvarning vid ett eventuellt angrepp. Flygvapnet ska kunna skydda Sverige under alla konfliktnivåer och består därför till stor del av stående personal och förband som agerar redan under grundberedskap. Den samlade luftförsvarsförmågan är en förutsättning för att flygvapnet och andra försvarsgrenar och stridskrafter ska kunna verka.

Flygvapnet stödjer operativ nivå samt armén, marinen och det civila försvaret med transporter över ytan genom helikopterresurser och transportflyg. Helikopterresurserna stödjer även med ubåtsjakt, målinmätning samt undsättning av personal.

Flygvapnet bidrar till operativ effekt genom att möta taktiska målsättningar. Målsättningarna inkluderar uthållighet vid försämrat omvärldsläge, att förneka motståndaren önskad effekt av förbekämpning samt att förneka motståndarens möjlighet till luftoperativ kontroll, luftlandsätta, landstiga eller etablera A2/AD¹⁶.

Beslutad utveckling 2024–2030

I perioden förstärks ekonomin för att vidmakthålla sex stridsflygdivisioner i krigsorganisationen, i huvudsak genom materiella åtgärder på JAS 39C/D. Detta möjliggör att JAS 39C/D vidmakthålls till efter 2030 parallellt med fortsatt utveckling och införande av JAS 39E. Därutöver anskaffas uppdragsspecifik materiel, ny spaningskapsel och långräckviddig bekämpningsförmåga för JAS 39-systemet.

Tidigt i perioden genomförs en övergång från skolflygplanet SK60 till det nya skolflygplanet SK40 för den grundläggande flygutbildningen. Samtidigt omarbetas skolflygsystemet där JAS 39C/D nyttjas som Advanced Trainer Aircraft (ATA). Övergången mellan två skolflygsystem är förknippad med risker, främst beroende på osäkerheter kring driftsäkerhet av flygplan SK60. För att

¹⁶ Anti-Access/Area Denial. Militär strategi för att utöva kontroll över, och säkerställa access till, ett operationsområde.

säkerställa den operativa tillgängligheten och minska riskerna genomför en första årskull piloter flygutbildning utomlands.

För att upprätthålla Försvarsmaktens behov av taktisk flygtransport anskaffas fyra transportflygplan av typen C-130J för att successivt påbörja ersättning av dagens sex transportflygplan av typen C-130H.

I den beslutade planeringen vidmakthålls samtliga helikoptersystem i perioden. I budgetunderlaget för 2022 redovisar myndigheten emellertid att det finns fortsatta behov att överse planeringen av befintliga helikoptersystem. En utredning har därför genomförts som syftar till att, med utgångspunkt i operativa behov och produktionsmässiga förutsättningar, uppdatera befintlig inriktning med förslag på systemlösningar på lång sikt. Främst berör utredningen vidareutvecklingen av den sjöoperativa förmågan på helikopter 14F. Innebörden av utredningen framgår i korthet i avsnitt föreslagen utveckling 2024–2030 enligt nedan.

Stridslednings- och luftbevakningssystemet (STRIL) utvecklas genom att stridsledningsscentralerna (STRIC) utvecklas och vidmakthålls, fler sensorer inkorporeras och ökat luftlägesutbyte med andra nationer sker.

Satsningar inom sensorkedjan, samt omsättningen av luftburna radarövervaknings- och ledningsflygplanet ASC 890 till två stycken S106 Global Eye, ökar Försvarsmaktens förmåga till tidig förvarning och underrättelseinhämtning.

Genom införande av nya ledningssystem, anpassade för flygstridskrafterna, ökar den operativa förmågan. Ledningssystemen ska stödja ett rörligt baskoncept.

Fem basbataljoner upprättas och åtgärder genomförs som förstärker förmågan att verka från militära flygbaser och ökar förmågan till lokal spridning. Detta sker genom tillförsel av materiel för flygbasskydd, klargöring, underhåll och sjukvård. Förmågan inom basförbanden utvecklas ytterligare genom anskaffning av ett antal mobila C-UAS¹⁷ för skydd av i huvudsak flyg- och marina baser mot mindre drönare.

Föreslagen utveckling 2024–2030

Försvarsmakten genomför satsningar inom rymddomänen vilket ökar Försvarsmaktens förmåga till spaning, kommunikation, positionering, navigering och tidsangivelser. Tillgång till tjänsterna utgör en strategisk resurs för underrättelseinhämtning och ledning syftande till skydd och verkan för totalförsvaret. Därutöver utvecklas nationell förmåga till uppskjutning av satelliter i syfte att kunna möjliggöra tillgången till dessa tjänster när behov uppstår. Militär rymdlägesbild tillförs, genom internationellt samarbete för datadelning och merutnyttjande av sensorer, och utgör en grundläggande

¹⁷ Counter-Unmanned Aircraft System. System för att upptäcka och motverka hot från obemannade flygande system.

förutsättning för egna rymdrelaterade förmågor och bidrar även till att skydda rymdresurser samt försvårar informationsinhämtning mot egen förmåga. Försvarsmakten upprättar en avdelning för att möjliggöra framtida utveckling inom området.

Stridsflygflottan byggs upp av JAS 39C/D samt E och systemen vidmakthålls in i nästa period. Ytterligare radarjaktrobotar tillförs för att skapa större uthållighet i luftförsvarsuppgiften, vilken är stridsflygets mest prioriterade förmåga.

Försvarsmakten förordar att ett vägval görs senast 2030 avseende framtida materielförsörjning av stridsflyg för perioden efter 2040. Vägvalet krävs för att skapa förutsättningar och förutsägarbarhet för materielförsörjning av stridsflygförmåga på lång- till mycket lång sikt. Fördjupad information kring det program som föreslås för att skapa ett beslutsunderlag inför ett vägval återfinns i underbilaga 1.3.1 (H).

För att säkerställa den operativa tillgängligheten och minska riskerna genomförs ytterligare stridsflygutbildning utomlands. Anskaffningen och införandet av nytt avancerat skolflygplan (ATA), för att ersätta JAS 39C/D i skolrollen, utreds eftersom ökad pilotutbildning utomlands kan ändra behovet av ny ATA.

Ett träningsnätverk byggs upp för att länka ihop befintliga simulatorer och möjliggöra ett effektivare nyttjande av simulatorer för övning och utbildning.

Kopplat till anskaffningen av de båda luftburna radarövervaknings- och ledningsflygplanen S106 Global Eye förordar myndigheten, och verkar för, ett nordiskt samarbete avseende en ytterligare utvecklad förmåga till flygburen radarövervakning och ledning. De luftburna sensorerna har stor betydelse för förmågan till luftförsvar såväl ur ett nationellt som regionalt och internationellt perspektiv. I takt med att Sverige blir en del av Nato avser Försvarsmakten fortsätta se över och optimera planeringen av sensorkedjans, inklusive de luftburna sensorerna, innehåll och omsättning. Syftet är att optimera systemen för att på bästa sätt möta Sveriges och alliansens behov.

Omsättningen av det taktiska transportflygplanet C-130H fortsätter genom att ytterligare en C-130J anskaffas. Anskaffningen resulterar i totalt fem stycken C-130J. Försvarsmakten avser även överse möjligheten till ett internationellt, främst nordiskt, samarbete inom ramen för taktisk transport.

Inför en kommande omsättning av stats- och specialflyg, i den senare delen av perioden, genomförs en utredning. Syftet är att identifiera vilka flygplanstyper som ska anskaffas och att öka effektiviseringen av underhåll, förbandens organisering och bemanning. Utredningen genomförs av Försvarsmakten med

stöd av FMV. Parallellt får samtliga transport- och specialflyg¹⁸ ökad Nato-interoperabilitet.

Som ett resultat av översynen av befintliga helikoptersystem, som nämns ovan, avvecklas såväl mark- som sjöoperativ Helikopter 14 (Helikopter 14E och F). Anskaffning av ny sjöoperativ helikopter påbörjas i perioden och ytterligare markoperativa helikopter 16 (Blackhawk) anskaffas för att ersätta Helikopter 14E. Syftet är att tidigare möta operativa krav och öka tillgängligheten inom helikoptersystemen för att kunna stödja arméns, specialförbandens och marinens behov. Avveckling av Helikopter 15 påbörjas.

Flygstridskrafterna tillförs en rörlig förmåga till ledning för samtliga funktioner vilket möjliggör ett mer flexibelt uppträdande i alla beredskapsnivåer och förstärker interoperabilitet med Nato. Genom ytterligare tillförsel av materiel för flygbasskydd, klargöring, underhåll och sjukvård förstärks förmågan till lokal spridning. Helikopterskvadronernas förmåga att understödja gemensamma operationer ökar genom att basförbanden organiseras inom respektive skvadron och ges egen rörlighet. Fasta tankningsplatser för helikopter upprättas på regementen och marina militärbaser. Åtgärden ger uthållighet över tid och tillför en förmåga på helikopterskvadronerna att verka autonomt med korta tidsförhållanden redan innan beredskapshöjning.

Beslutad utveckling 2031–2035

JAS 39C/D vidmakthålls till slutet av perioden och JAS 39E vidmakthålls mot nästa period. Ny ATA anskaffas för att ersätta JAS 39C/D i skolrollen.

Flygvapnets basförband fortsätter tillväxten. Tillgänglighet till logistikresurser tillväxer enligt Flygvapnets logistikkoncept.

Föreslagen utveckling 2031–2035

Försvarsmaktens rymdförmågor vidmakthålls under perioden. JAS 39 C/D och E vidmakthålls och fortsätter att utvecklas bortom perioden. Detta innebär en total numerär om 120 stycken stridsflygplan. Förmågan till långräckviddig bekämpning, vars införande påbörjades i perioden innan, stärks genom anskaffning av fler robotar. På samma sätt förstärks förmågan till sjömålsbekämpning. Delar av stridsflygutbildningen genomförs utomlands vilket möjliggör att stridsflygdivisionerna kan fokusera på att höja krigsförbandens förmåga parallellt med insats- och beredskapsuppgifter. Resultatet av den föreslagna utredningen rörande anskaffning av ny ATA implementeras.

Avvecklingen av Helikopter 14 slutförs liksom införandet av ny sjöoperativ helikopter. Även anskaffningen av ytterligare markoperativa Helikopter 16

¹⁸ Signalspanings- och radarövervakningsflygplan.

slutförs liksom avvecklingen av Helikopter 15. Total numerär av helikoptrar i Försvarsmakten blir 9 stycken sjöoperativa och 27 stycken markoperativa.

Fem stycken transportflygplan av typen C-130J vidmakthålls i perioden.

Flygbaserna förstärks på respektive flottilj genom tillförsel av materiel och personal för flygbasskydd, underhåll och sjukvård, vilket ökar förmågan till spridning för samtliga flygande system. Förstärkningarna ökar till del även förmågan till värdlandsstöd och mottagande av stöd från Nato.

Flygvapnets STRIC får ökad förmåga till egenskydd och robusthet. Två stycken rörliga sensorkompanier skapas för att omhänderta tillkommande delar i sensorkedjan.

Utvecklingen av flygvapnets logistik på taktisk nivå fram till 2035

Utvecklingen av flygvapnets logistik på taktisk nivå syftar främst till att öka förmågan till spridning av flygverksamheten. Fram till 2030 ökas antalet start- och landningsplatser och förmågan till rörlighet och skydd förbättras såväl lokalt som regionalt. De fem flygflottiljerna stärker militärbasförmågan i krigsorganisationen och förmågan till bland annat ledning, sjukvård, förnödenhetsförsörjning och teknisk tjänst ökar. Fem flygbasbataljoner med förstärkt uthållighet upprättas liksom fem lättare basförband. Ett koncept för att verka från civil flygplats utvecklas vilket förutsätter avtal och lagstöd för verksamheten. Fram till 2030 tillförs även helikopterförbanden taktisk rörlighet och förmåga till autonomt uppträdande. Helikopterbaser kan därmed upprättas utanför fredsflottiljerna och utifrån dessa kan ytterligare framskjutna tankningsplatser upprättas.

De fem flygflottiljerna uppnår full militärbasförmåga i slutet av perioden. Samtidigt har de fem lättare basförbanden utvecklats ytterligare för att medge ökad uthållighet och verkansförmåga vid spridd gruppering. Strukturen för denna utveckling är under pågående analys.

3.3.5. Lednings- och underrättelseförband

En robust ledningsförmåga på strategisk, operativ, taktisk och regional nivå ökar möjligheten att verka rörligt och anpassat till operativa behov och gemensamma operationer.

Redovisade förslag stärker Försvarsmaktens ledningsförmåga genom att omhänderta identifierade brister i befintlig planering och därefter stärka krigsförbandens förmåga samt lägga grunden till en digitalisering inom Försvarsmakten. Kombinationen av en försvarsmakt som växer och digitalisering av myndigheten erfordrar en utveckling av Försvarsmaktens strategiska nät. Detta för att säkerställa en infrastruktur med tillräckligt hög kapacitet att överföra stora mängder data och som robust kan hantera information av högt skyddsvärde i hela konfliktskalan. En förutsättning för denna utveckling är en tillväxt av

Försvarsmaktens operativa lednings- och sambandsförband i syfte att möjliggöra drift och vidmakthållande av de försvarsmaktsgemensamma ledningsstödssystemen i alla konfliktnivåer.

I området ingår förband för ledning, samband, telekrig, informationsoperationer och vädertjänst.

Beslutad utveckling 2024–2030

Lednings- och sambandsförband säkerställer Försvarsmaktens förmåga att kommunicera och leda i alla konfliktnivåer. Förbanden upprättar och säkerställer funktionen för Försvarsmaktens it-, sambands-, krypto- och ledningsstödssystem. På operativ nivå ansvarar lednings- och sambandsförbanden för drift och underhåll av Försvarets telenät (FTN) och Försvarsmaktens gemensamma tekniska system. Systemen stödjer militära insatser till sjöss, på land och i luften, i Sverige och utomlands. Försvarsmaktens telekommunikations- och informationssystemsförband (FMTIS) har ett samlat ansvar för Försvarsmaktens tekniska ledningssystem. Ansvaret omfattar sensorkedjans funktionalitet och de tekniska systemen i Försvarsmaktens stridsledningscentraler såväl som it-infrastrukturen som binder dessa samman. Förbandet utvecklas över hela perioden. De operativa sambandsbataljonerna har förmåga att ersätta och förstärka förbindelser i FTN i syfte att ansluta förband, staber, sensor- och verkanssystem. En operativ sambandsbataljon vidmakthålls och en andra operativ sambandsbataljon utvecklas tidigt i perioden. I slutet av perioden vidmakthålls två operativa sambandsbataljoner.

Det operativa kommunikationsförbandet har i uppgift att genomföra informationsoperationer i syfte att påverka målgruppers beteenden och attityder. Detta kan innebära att försvaga viljan till motstånd hos motståndarens förband, förstärka viljan till samarbete hos allierade och att påverka de som ännu inte har tagit ställning. Det operativa kommunikationsförbandet bevakar informationsmiljön i syfte att analysera, identifiera och möta fientliga påverkansoperationer, såväl nationellt som internationellt. Ett operativt kommunikationsförband vidmakthålls och tillväxer mot slutet av perioden vilket ökar förmågan att verka i de högre konfliktnivåerna.

Telekrigförbanden stödjer Försvarsmaktens lednings-, verkans- och underrättelseförmåga genom inhämtning samt genom att verka mot motståndarens ledningssystem och störa motståndarens kommunikation. Telekrigbataljonen är idag organiserad med förbandsdelar inriktade på förmågebehoven för brigad-, division- och den operativa nivån. I syfte att organisera dessa förmågor bättre anpassat utifrån krigsorganisationens behov utgår ett kompani ur telekrigbataljon för att bilda ett divisionstelekrigskompani inom armén.

Telekrigförmågan i Försvarsmakten förutsätter att sensor-, verkans- och motverkanssystemen har tillgång till uppdaterade datasatser och referensbibliotek

genom en säker och robust dataförsörjning. Detta säkerställer exempelvis att motverkanssystemen för land-, sjö- och luftbaserade plattformar kan upptäcka, identifiera och avvärja inkommande hot. Härvid genomför Telekrigstödenheten (TKSE) analys, bearbetning, produktion, verifiering samt distribution av datasatser för att säkerställa dataförsörjningen av Försvarsmaktens tekniska system. Detta omfattar utöver telekrigförmågan även data- och referensbibliotek inom hydroakustik.

Försvarsmaktens meteorologiska och oceanografiska centrum (METOCC) stödjer beslutsfattare på stridsteknisk till strategisk nivå att ta hänsyn till väderfaktorns betydelse. Den militära vädertjänsten lämnar bedömningar om vädrets inverkan på militära operationer på ett sätt som en civil vädertjänst inte kan förmedla. METOCC vidmakthålls från periodens start. Förbandet tillväxer fram emot slutet av perioden i syfte att stärka uthålligheten och förmågan att stödja alla funktioner i samtliga konfliktnivåer.

Försvarets telenät (FTN) utgör stommen i Försvarsmaktens strategiska nät. FTN tillgodoser det militära behovet av robust transmission genom en kombination av radiolänk-, fiber- och satellitförbindelser samt av tjänster i form av tal- och datakommunikation. Utöver att tillgodose de militära behoven stödjer FTN även flera av samhällets beredskapsansvariga myndigheter som till exempel Luftfartsverket, Sjöfartsverket, Polisen, Tullverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelserna med flera. I perioden tillförs resurser för åtgärder på FTN och för omsättning av den markbundna sensorkedjan med bedömt slutförande 2033. Omsättningen av den markbundna sensorkedjan till Sensorsystem Ny förstärker lägesbilden inom luft-, sjö- och rymddomänen vilket är en förutsättning för den gemensamma striden. Investeringar genomförs för att åtgärda nuvarande brister inom de gemensamma ledningsstödssystemens förmågor samt för att tillgodose behovet av mängdmateriel inom ledningsområdet.

Utveckling i enlighet med ramverket Federated Mission Networking (FMN) fortgår under perioden vilket syftar till ökad interoperabilitet. Därmed stärks Försvarsmaktens ledningsförmåga, såväl nationellt som för samverkan inom Nato.

Föreslagen utveckling 2024–2030

Ledningsstödssystem till det operativa kommunikationsförbandet och de operativa sambandsförbanden anskaffas i syfte att möjliggöra ledningen av förband på operativ nivå. Vidmakthållet förstärks och en kompletterande anskaffning av ledningsstödssystem genomförs för förband inom den militära underrättelse- och säkerhetsfunktionen. Detta bidrar till en utvecklad förmåga till samarbete inom underrättelse- och säkerhetsfunktionen. Försvarsmakten påbörjar utveckling och anskaffning av materiel i syfte att stärka de operativa ledningsförbandens förmåga att verka i telekrigstörda miljöer.

Försvarsmakten tidigare lägger produktionen av en andra operativ sambandsbataljon och påbörjar utvecklingen av en tredje operativ sambandsbataljon.

Försvarsmaktens vädertjänsts förmåga till observation av väder och oceanografi förstärks. Vädertjänstens ledningsstödssystem utvecklas och vidmakthållet förstärks.

FMTIS och METOCC personalramar utökas i syfte att möta ökande behov till följd av Försvarsmaktens tillväxt samt i syfte att skapa en högre redundans. FMTIS utökning syftar likväl till att möta ökade krav på utveckling och drift inom framför allt Försvarets telenät, som är grunden för sensorkedjan och datakommunikationen i Försvarsmakten, samt inom teknisk bevakning som krävs med hänsyn till den förhöjda hotbilden. Utbyggnaden av det tekniska säkerhetsskyddet reducerar behovet av personell bevakning vilket främjar en högre tillgänglighet på förband.

Försvarsmakten genomför flera åtgärder för att säkerställa robustheten, säkerheten och kapaciteten i flera av ledningsområdets basfunktioner. Ytterligare förstärkningsåtgärder vidtas för Försvarets telenät (FTN) i syfte att möta Försvarsmaktens ökade behov av transmission. Krypto- och signalskyddsområdet förstärks i syfte att tillgodose det ökande behovet inom det militära och civila försvaret.

I den senare delen av perioden utökas utbildningskapaciteten vid Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum (FMUndSäkC). Kapacitetsökningen säkerställer Försvarsmaktens tillgång till kompetens inom underrättelse- och säkerhetstjänst i befintlig organisation såväl som tillkommande behov i Försvarsmaktens tillväxt.

För att möjliggöra interoperabilitet och därmed förmågan till gemensam strid sker en fortsatt utveckling av ledningssystemen för gemensamma operationer, nationellt och tillsammans med andra. En större utveckling och anskaffning av it-säkerhetsprodukter genomförs i syfte att stärka Försvarsmaktens säkerhetsskydd.

Beslutad utveckling 2031–2035

Ett operativt kommunikationsförband, två operativa sambandsbataljoner, en reducerad telekrigbataljon, en telekrigstödenhet, METOCC och FMTIS vidmakthålls.

Föreslagen utveckling 2031–2035

Ytterligare personal tillförs METOCC, FMUndSäkC och FMTIS för att möta ökade behov inom Försvarsmaktens tillväxt. Telekrigbataljonen utvecklas till en operativ telekrigbataljon i syfte att möjliggöra striden på den operativa nivån. En tredje operativ sambandsbataljon vidmakthålls. Utvecklingen av en fjärde operativ sambandsbataljon påbörjas för att vidmakthållas till en grundlagd

förmåga i slutet av perioden. Det utökade antalet operativa sambandsbataljoner stärker förmågan att ansluta försvarsgrenarnas vapensystem, förband och staber samt ger möjligt att införa nya förmågor som uppstår genom den fortsatta digitaliseringen av Försvarsmakten. För att säkerställa telekrigförmågan för befintliga samt tillkommande system och plattformar utvecklas TKSE förmåga till dataförsörjning. Detta sker genom anskaffning av ny materiel för produktion och verifiering av datasatser såväl för äldre som för nya system.

Ett försvarsmaktsgemensamt ledningsstödssystem för operativa förband utvecklas i syfte att möjliggöra ledning, samverkan och interoperabilitet på den operativa nivån. Förmågan till att dela lägesinformation fortsätter att utvecklas för att stärka Försvarsmaktens samlade förmåga till att genomföra gemensamma operationer. Fortsatta investeringar sker för att höja nivån på basfunktioner för att tillgodose behovet av mängdmateriel inom ledningsområdet för att vidare omhänderta obalanser mellan verkanssystem och ledningssystem.

3.3.6. Operativ logistik och försörjningstrygghet

Logistiken dimensioneras utifrån Försvarsmaktens tillväxt, men även för att påbörja en satsning på värdlandsstöd inom ramen för Nato. Logistikområdet som helhet förstärks under hela perioden 2024–2035. Det militära försvaret är beroende av stöd från såväl offentliga som privata aktörer. Inom logistikområdet består beroendet främst av transportkapacitet och sjukvård.

Beslutad utveckling 2024–2030

Ett trafik- och transportledningskompani vidmakthålls, varav en tredjedel av personalen är kontinuerligt anställd. Kompaniet används för planering och genomförande av transporter och är centralt inom ramen för värdlandsstöd.

Två operativa logistikbataljoner produceras under perioden. Bataljonerna används till omfördelning av förnödenheter och materiel från operativ till taktisk nivå.

Krigsförbandet FMLOG förstärks personellt för ökad tillgänglighet vid samtliga konfliktnivåer. Förbandet tillförs utrustning för att hantera godstransporter och lagerhantering.

Drivmedelsmateriel, främst drivmedelsekipage och blandutrustning anskaffas. Vidare anskaffas mindre elverk för att underlätta spridd gruppering av fältförband. Nuvarande tältsystem som är mellan 50 och 70 år gamla omsätts. Fältförplägnadsmateriel i form av fältkokutrustning omsätts.

Markverkstäderna förstärks personellt och tillförs verktygs- och reservdelssatser för att öka tillgängligheten för materiel vid samtliga konfliktnivåer.

De två sjukhuskompanierna vidmakthålls och påbörjar utveckling mot fältsjukhus. Verkansdelar i fältsjukhus är ett fältsjukhuskompani och två sjuktransportkompanier. Sjuktransportkompanierna transporterar skadade till civil

sjukvård från fältsjukhus och taktisk nivå. För att möta förbandstillväxten anskaffas sjukvårdsmateriel och sjuktransportfordon. Försvarsmakten överser möjligheterna att tidigarelägga utvecklingen inom sjukvårdsområdet. Den begränsande faktorn är i första hand legitimerad vårdpersonal med kompletterande militär utbildning, vilka har en lång utbildningstid.

För att möta såväl kraven på operativ försörjning som det taktiska omhändertagandet förstärks militärbaserna vid samtliga garnisonsorter respektive flottiljer genom tillförsel av personal samt hanterings- och transportresurser. Vidare utvecklas baserna mot förmåga att ta emot lätt skadade, för att avlasta civil sjukvård.

Den politiska överenskommelsen som träffades den 16 mars 2022¹⁹ innebär en ökning såväl som en tidigareläggning av anskaffning av bl. a. drivmedel, livsmedel, sjukvårdsförnödenheter och läkemedel, reservdelar och ammunition. Detta ger en utökad uthållighet för Försvarsmakten som helhet och därmed en förstärkt operativ förmåga. För att skapa ekonomisk och miljömässig hållbarhet omsätts dessa lager av Försvarsmakten eller via avtal. Infrastruktur för drivmedel möjliggör tidigareläggande av lageruppfyllnad.

Föreslagen utveckling 2024–2030

För att möta föreslagen tillväxt av Försvarsmaktens krigsorganisation tidigareläggs utvecklingen av en tredje operativ logistikbataljon. Logistikbataljonerna består av transport- och försörjningskompanier, reparationskompani samt ledningskompani. Bataljonsledning samt ett transport- och försörjningskompani per bataljon har kontinuerligt anställd personal för att möta transportbehovet under hela konfliktskalan. Under perioden kompletteras de tre operativa logistikbataljonerna med ett transportkompani vardera för att förstärka förmågan att omfördela förnödenheter och understöd till taktisk nivå. Vidare omfördelas reparationskompanierna till markverkstäderna, varvid logistikbataljonen byter namn till transportbataljon.

Ett andra trafik- och transportledningskompani utvecklas för att möta ett ökat behov av transportledning, främst på väg och järnväg, men även på sjö och i luft. Kompaniet har en central roll vid planering och genomförande av värdlandsstöd.

Den utökade krigsorganisationen medför en ökad mängd materiel och förnödenheter. Försvarsmaktens logistik (FMLOG) utvecklas för att understödja ett väpnat angrepp och ges förmåga avseende förnödenhetsförsörjning med viss transportförmåga. FMLOG utökas personellt och tillförs förråd och utrustning för att hantera ny materiel och en ökad mängd förnödenheter såsom drivmedel och ammunition. Organisationen anpassas till decentraliserad ledning. Pågående utveckling av ett logistikledningsstödsystem fortgår för att hantera beställningar,

¹⁹ Kompletterande yttrande 2022-03-16, Försvarsdepartementet (Fö2022/00324). Se även Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Försvarsmakten, 2022-04-13 Regeringen Försvarsdepartementet (Fö2022/00125 m. fl.)

flöden och underhåll i samtliga konfliktnivåer. Stödsystem för ledning av logistik, processer och interna styrningar anpassas och integreras där så krävs med Nato.

Försvarsmaktens markverkstäder och besiktningsenheter krigsorganiseras, utvecklas och utrustas mot krigsförband för att möjliggöra ett dimensionerat tekniskt understöd under alla konfliktnivåer.

Militärbaser anpassas och infrastrukturella åtgärder genomförs på utvalda orter för att ge bättre förutsättningar för värdlandsstöd.

Två fältsjukhus med sjuktransportkapacitet produceras. Detta ger en stärkt sjukvårdskapacitet och legitimerad vårdpersonal krigsplaceras. Fältsjukhuset är flyttbart och framtaget för att genomföra liv- och extremitetsräddande kirurgi och traumavård, för att avlasta den civila sjukvården och genomföra transporter av sjuka och skadade. Fältsjukhusen utgör en del i totalförsvarets sjukvårdssystem. Från 2025 tillväxer sjukvårdsförmågan i takt med utvecklingen av övriga förband. Uthålligheten avseende läkemedel och sjukvårdsförnödenheter förbättras genom lagerhållning.

Försvarsmakten återtar stegvis driften av militärrestaurangerna för att säkerställa en sömlös övergång vid höjd beredskap samt säkra tillagningskapacitet och egen rådgivning i hela konfliktskalan. Militärrestaurangerna tillförs militärbaserna. Uthålligheten avseende livsmedel förstärks genom lagerhållning.

Beslutad utveckling 2031–2035

Försvarsmakten stärker samtliga försvarsgrenar logistiskt. Detta sker genom fortsatt anskaffning av drivmedelsmateriel och strömförsörjningsutrustning, fortsatt omsättning av tältsystem och fältförplägnadsmateriel samt anskaffning av sjukvårdsmateriel och sjuktransportfordon.

Föreslagen utveckling 2031–2035

Det tredje respektive fjärde trafik- och transportledningskompanierna blir operativa. Detta ger förmåga till samtidig trafik- och transportledning i hela landet för understöd av gemensamma operationer, inklusive värdlandsstöd.

FMLOG och de tre operativa transportbataljonerna vidmakthålls. Bemanningen av FMLOG och transportbataljonerna i grundorganisationen ger förmåga att under gråzon stödja med försörjning och vid spridning av förband.

Markverkstäderna vidmakthålls. Dessa genomför grundtillsyn i syfte att hålla materielen klar för bruk eller för förrädsställning.

Ett tredje respektive fjärde fältsjukhus med sjuktransportförmåga tillförs i syfte att förstärka operations- och vårdkapacitet i valda områden.

Försvarmakten utvecklar radio- och sambandsmateriel generellt. Detta kommer att möjliggöra säker kommunikation mellan de operativa logistikförbanden och understödda förband. Vidare uppdateras logistikledningssystemet för att möjliggöra en nivåanpassad aggregerad logistiklägesbild, inklusive hälso- och sjukvårdsområdet.

Under perioden fortsätter tillväxten av sjukvårdsförmågan i takt med utvecklingen av övriga förband. Den kvalificerade vården i Försvarmakten har som mål att vara livräddande och stabiliserande. Slutdestinationen för skadad personal är alltid civil sjukvård för avancerad vård. För planering, hänvisningar, flöden och samverkan behöver en militär sjukvårdsledning finnas på alla nivåer i Försvarmakten för att hänvisa skadade till rätt vårdnivå. Tyngdpunkten i krig kommer vara växeln mellan det militära och det civila systemet och sker på regional nivå.

Uthållighet och tillgänglighet förstärks ytterligare genom anskaffning av drivmedel och reservdelar. Uthålligheten avseende livsmedel samt läkemedel och sjukvårdsmateriel förstärks genom lagerhållning. Lagren anpassas för att optimera understödet till militära operationer och kunna tillhandahålla värdlandsstöd. Volymer och platser justeras stegvis allteftersom den gemensamma operationsplaneringen växer fram inom ramen för Nato. Förberedelser för mottagande och förläggning av allierad trupp genomförs på utpekade platser. Under perioden bedöms att balans uppnås mellan verkan och logistik.

3.3.7. Militärregioner och hemvärnsförband

Hemvärnet genomför kommande år en omstrukturering där rikshemvärnsavdelningen vid Högkvarterets produktionsledning omorganiseras till den nya organisationsenheten Rikshemvärnsstaberna. Rikshemvärnschefen ansvarar för produktion och utveckling av militarregionerna med ingående militarregionsstaberna och hemvärnsförband.

Militärregionernas uppgifter är bland annat att leda regional underrättelse- och säkerhetstjänst, genomföra regional försvarsplanering, leda regionala mobiliseringsförberedelser samt att leda regional samverkan med det civila försvaret. Militärregionerna ansvarar för värdlandsstöd på regional och lokal nivå.

Hemvärnsförband med hög beredskap, god lokalkännedom och civil kompetens utgör tillsammans med stående och mobiliserande delar grunden i militarregionernas förbands- och förmågestruktur. Förbanden är tränade för specifika uppgifter, med materiel direkt tillgänglig i förråd i anslutning till uppgiftsterräng.

Beslutad utveckling 2024–2030

Militärregionstaberna och Gotlands regemente (P 18) förstärks personellt i syfte att öka förmåga till territoriell ledning och samordning inom totalförsvaret.

Vidare ökar säkerhetsskyddet och förmågan till ledning av förband i normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp.

Hemvärnsförbanden utvecklas genom omsättning och kompletteringsanskaffning av fordonsparken. Anskaffning av persontransport-, logistik-, sjukvårdstransport- samt ledningsfordon påbörjas och kommer vara införda i slutet av perioden. Renovering av bandvagnar genomförs i senare delen av perioden. Vidare tillförs hemvärnsförbanden CBRN²⁰-plutoner rekognoserings- och saneringsutrustning.

Hemvärnsförbanden utvecklas också genom anskaffning av sensorer och mörkerhjälpmedel. Taktiska modulära marksensorer, obemannade flygande farkoster²¹, IRV-sikten²² samt bildförstärkare anskaffas tidigt i perioden. Ombeväpning av hemvärnsförbanden påbörjas. Den personella tillväxten för hemvärnsförbanden utökas till minst 25 000 hemvärnsoldater. Personalförsörjning sker genom avkastning från Försvarsmaktens krigsförband, personalreserven samt personal utan militär grundutbildning.

Föreslagen utveckling 2024–2030

För tillväxten av militärregioner, territoriella förband och hemvärnsförband sker en planerad utveckling av infrastruktur inom militärregionerna. Denna utveckling sker avseende förråd, fordonsupställningsplatser samt stabsplatser.

Hemvärnets krigsförband utvecklas genom att en plutonssjukvårdare tillförs varje hemvärnspluton i syfte att omhänderta behovet av en försvarsmedicinsk vårdkedja. Hemvärnsförbandens numerär utökas till 26 000 hemvärnssoldater. Ekonomiska medel tillförs i syfte att möjliggöra övningsverksamhet med samtliga hemvärnsbataljoner och ökad numerär.

Beslutad utveckling 2031–2035

Hemvärnsförbandens utveckling i perioden omfattar slutförande av ombeväpning.

Föreslagen utveckling 2031–2035

Lednings- och sambandssystem utvecklas med LSS Mark i syfte att säkerställa ett gemensamt ledningssystem inom markdomänen. Införandet av plutonsjukvårdare till hemvärnsplutonerna fortsätter i perioden.

Hemvärnsbataljonernas pansarvärnsförmåga förstärks genom anskaffning av nya pansarvärnsvapen till samtliga insats- och bevakningsplutoner. Den logistiska förmågan förstärks genom att tillföra tanknings- och laddningsomgång (TOLO) till samtliga hemvärnsbataljoner. Hjulfordon anskaffas till samtliga

²⁰ CBRN – [sv.] kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära

²¹ RPAS – Remotely Piloted Aerial System

²² IRV – Infra Red Vision

bevakningskompanier och utveckling avseende infrastruktur fortsätter i perioden. Hemvärnsförbandens numerär utökas till 27 000 hemvärnssoldater.

3.3.8. Försvarsmakten gemensamt

Uthållighet och gemensam utrustning

Utökad anskaffning sker av personlig utrustning såsom eldhandvapen, uniformer, kängor, hjälmar och skyddsvästar i syfte att mängden över tiden ska vara tillräcklig till både krigsorganisationen och grundutbildning. 120 000 eldhandvapen samt understödsvapen anskaffas fram till 2033 med syftet att byta ut främst AK5 och efterhand AK4. Utökad ekonomi för anskaffning av uniformer innebär att det nya uniformssystemet (FU24) efterhand ersätter Fältuniformssystem 90 (FU90).

3.3.9. Försvarsunderrättelseverksamhet, militär underrättelsetjänst och militär säkerhetstjänst²³

Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetstjänst dimensioneras för att ständigt och tidigt upptäcka, förebygga och motverka hot mot de säkerhetsintressen som berör Försvarsmakten och Sveriges intressen. Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetsfunktion ska bidra till svensk säkerhet och försvar i normalläge, säkerhetspolitisk kris och vid väpnat angrepp. Funktionen bidrar genom att med tillgänglighet, uthållighet och redundanta system upptäcka, analysera och delge information som kan påverka möjligheter och förutsättningar för försvaret av Sverige och svenska intressen. Regeringskansliets, Försvarsmaktens och andra myndigheters behov ska kunna tillgodoses i normalläge, säkerhetspolitisk kris och krig.

2035 kan Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetstjänst verka inom samtliga konfliktnivåer mot en bred och komplex hotbild. Funktionen har ett visst skydd mot såväl icke-linjära som konventionella angrepp och har en tillgänglighet och uthållighet att kunna leverera det stöd som efterfrågas oavsett läge på konfliktskalan.

Beslutad utveckling 2024–2030

En personell förstärkning genomförs på samtliga ledningsnivåer för att utöka främst uthålligheten inom analys och underrättelse- och säkerhetstjänst. Den huvudsakliga förstärkningen sker på den militärstrategiska nivån.

Anskaffning av aktiva och passiva sensorer inleds inom försvarsgrenarna. Detta bidrar till en stärkt, mer uthållig och mer redundant inhämtningsförmåga. Vidare sker en förmågeökning inom telekrigstödfunktionen.

Inom säkerhetstjänsten förstärks kryptoförmågan och säkerhetstjänstens prövnings- och kontrollmekanismer. Militärregionerna tillförs MR-säkplutoner

²³ Se även Must kompletterande underlag vilket tillsänds Regeringskansliet i särskild ordning.

samt stabsfunktioner på regional och militärstrategisk nivå förstärks. Funktionens interoperabilitet med andra nationer och Nato utvecklas genom åtgärder på ledningsstödsystemsområdet.

Föreslagen utveckling 2024–2030

Den militärstrategiska nivån förstärks med ytterligare personal vilket stärker funktionens uthållighet och medför en högre tillgänglighet i alla konfliktskalor. Den personella förstärkningen möjliggör nya bearbetningsområden, stärker förmågan att omhänderta stora informationsmängder till följd av ett utvecklat inhämtningssystem och bidrar till att kunna genomföra nödvändig förmågeutveckling. Vidare bidrar förstärkningarna till att stärka förmågan till samverkan med andra nationer och Nato.

På övriga nivåer sker en personell förstärkning stegvis i takt med Försvarsmaktens tillväxt dock med tonvikt på perioden efter 2030. Funktionens grundrekryteringssystem ses över för att möta behovet av större inflöden av personal och en snabbare tillväxt. I översynen beaktas särskilt civil kompetens, reservofficerare och en ökad värnpliktsvolym. Utbildningskoncept och kompetenskrav ses över samordnat med andra myndigheter och Nato. För att möta ökade utbildningsvolymerna byggs infrastrukturen ut för Must och FM UndSäkC.

Inom inhämtningsområdet sker satsningar på alla funktioner, på alla nivåer och inom alla försvarsgrenar. Störst satsningar genomförs inom bild- och den elektromagnetiska inhämtningen. Sensorer, såväl fasta som rörliga, bemannade som autonoma, anskaffas i samtliga försvarsgrenar och stridskrafter. Kvalificerad inhämtning som kan merutnyttjas för flera syften sprids på bredd inom Försvarsmakten. Rymdbaserad inhämtning utvecklas vilket innebär att Försvarsmakten därefter förfogar över egen, nationell inhämtningsförmåga i samtliga krigföringsdomäner. Utvecklingen inom inhämtningsområdet samordnas med andra myndigheters motsvarande utveckling för att skapa ökad redundans i högre konfliktnivåer men även för att skapa en bättre myndighets- och partnergemensam lägesuppfattning och förvarningsförmåga.

Inom säkerhetstjänsten ökar förmågan på regional nivå vilket skapar högre operativ effekt, uthållighet och tillgänglighet redan i grundberedskap. Ytterligare en MR-säkluton per militärregion tillförs. Förstärkning sker även vid regionala staber. Förstärkningar genomförs även på militärstrategisk nivå inom såväl säkerhetsskydds- som säkerhetsunderrättelsetjänst. Tillsammans skapas en mer robust och yttäckande förmåga att uthålligt indikera, förvarna, klarlägga och verka mot motståndarens oönskade aktiviteter riktade mot Försvarsmakten och Sverige, i synnerhet i lägre konfliktnivåer och att stödja uppgifter inom värdlandsstöd. Försvarsmaktens ökade verksamhet i rymden innebär även att förmågor inom säkerhetstjänsten förstärks för att stödja denna utveckling.

Stödet till försvarssektorns säkerhetsskydd och totalförsvarets signalskyddstjänst vidareutvecklas. I kombination med utvecklingen inom civilt försvar bidrar detta till att öka motståndskraften och samordningsförmågan inom totalförsvaret. Säkerhetsfunktionen förstärks bland annat genom en utvecklad säkerhetsskyddsplanering, krav på nyttjande av krypto i hela samhället, åtgärder inom Försvarsmaktens cybersäkerhet samt införandet av interoperabla lednings- och sambandssystem.

Beslutad utveckling 2031–2035

Anskaffning av aktiva och passiva sensorer fortsätter inom försvarsgrenarna och flera förmågehöjande projekt har genomförts. Telekrigstödfunktionen utökas ytterligare för att möta denna utveckling.

I slutet av perioden har införandet av MR-säkplutoner fullföljts vid samtliga militärregioner.

Föreslagen utveckling 2031–2035

En omfattande personell förstärkning sker på operativ, taktisk och regional ledningsnivå för att fortsätta den redan genomförda förstärkningen på militärstrategisk nivå i perioden 2024–2030. Syftet är att skapa tillgänglighet i hela konfliktskalan och medge förflyttning till nya bearbetningsområden, ökad förmåga att omhänderta den ökade informationsmängden från ett utökat inhämtningssystem, ökad förmåga till samverkan med andra nationer och Nato samt att kunna genomföra nödvändig förmågeutveckling.

Inom säkerhetstjänsten genomförs en förstärkning av operativ säkerhetsbataljon för att möta den icke-linjära krigföringens utmaningar. Förbandet förstärks med såväl ökad operativ förmåga som ökad produktionskapacitet inklusive infrastruktur. På regional nivå finns förutsättningar för att i kompanis ram bedriva säkerhetsoperationer liksom de förstärkningar som genomförs av militärregionernas säkerhetsskvadroner.

3.3.10. Specialförbanden

Specialförbanden tillför militära handlingsalternativ som kompletterar de reguljära förbandens förmågor. Specialförbanden har en hög tillgänglighet och verkar för Sveriges säkerhet.

Specialförbanden genomför operationer och andra aktiviteter i normalläge, kris eller krig i Sverige eller internationellt i syfte att skapa handlingsalternativ för att i ett senare skede påverka motståndaren. Operationer sker öppet eller dolt i syfte att påverka mål av stor betydelse för motståndaren eller egen verksamhet.

Specialförbanden utgör en resurs för att skapa situationsförståelse och handlingsalternativ vid snabba förlopp och omställningar.

Genom operationer i samverkan med andra myndigheter och partnernationer verkar specialförbanden för att förebygga och motverka motståndarens möjligheter till eskalering.

Beslutad utveckling 2024–2030

Specialförbanden genomför förutsättningsskapande åtgärder syftande till att öka förmågan att genomföra specialoperationer inom ramen för nationellt försvar. Investeringar och organisatoriska förändringar genomförs främst inom de grundläggande förmågorna ledning (kvalificerat ledningssystem), verkan (luftvärnsförmåga, medellångräckviddig bekämpningsförmåga, stödförband) och uthållighet (stödförband). Därutöver vidmakthålls förmågan till rörlighet, främst genom lufttransporter.

Förmågan till gemensamma operationer, nationellt och internationellt, förstärks genom deltagande i kvalificerade övningar med strategiska partners.

Förmågan att genomföra insatser internationellt vidmakthålls.

Föreslagen utveckling 2024–2030

Specialförbanden förstärker förmåga att genomföra specialoperationer både på svenskt territorium och i östra och sydöstra Östersjöområdet samt på Nordkalotten. Särskilda investeringar genomförs främst inom de grundläggande förmågorna underrättelser (kvalificerat ledningssystem), rörlighet (kvalificerade plattformar för mark- och sjötaktisk rörlighet inkl UV förmåga) och verkan (exempelvis patrullrobot).

Föreslagen utveckling 2031–2035

Specialförbanden förstärker sin särart för att fortsatt utgöra ett väsentligt militärt verktyg nationellt, bilateralt och i allians genom att utveckla förmågan till interoperabilitet och gemensamma operationer i samverkan med allierade och internationella partners. Utveckla förmågan till specialoperationer genom ökad samordning med resurser ur övriga Försvarsmakten samt utveckla egna stödresurser.

Förmågan att genomföra insatser internationellt vidmakthålls.

3.3.11. Cyberförsvarsförmåga

Försvarsmakten föreslår ytterligare förstärkning av förmågan till cyberförsvar. Förstärkning sker genom utveckling av förmågan att upptäcka intrång, eller försök till intrång, samt incidenthantering i egna system. Vidare förstärks förmågan att genomföra defensiva och offensiva operationer mot en kvalificerad motståndare.

Cyberförsvaret ska utformas och dimensioneras för att möta angrepp från de mest kvalificerade aktörerna. Funktionen ska kunna verka samordnat med övriga försvarsgrenar och stridskrafter för att möta väpnat angrepp.

Beslutad utveckling 2024–2030

Funktionens förmåga att upptäcka intrång, eller försök till intrång, samt incidenthantering i egna system stärks. Därtill förstärks förmågan att genomföra alla typer av dator- och nätverksoperationer. Under perioden förstärks förmågan till samverkan med andra myndigheter, partners och civila företag. Förmåga till funktionsledning av cyberförsvaret etableras.

Ett andra it-försvarsförband inrättas.

Föreslagen utveckling 2031–2035

Ett tredje it-försvarsförband inrättas.

3.3.12. *Internationella insatser*

Sverige bör fortsätta det aktiva engagemanget och deltagandet i internationella insatser, civila såväl som militära, inom ramen för FN, EU, Nato, OSSE och andra koalitioner av länder. Samtidigt konstateras att svenskt deltagande i internationella militära insatser medför behov av prioriteringar för såväl Försvarsmakten som andra inblandade aktörer. Med anledning av detta bör internationella insatser som inte utvecklar Försvarsmaktens interoperabilitet med Nato övervägas med försiktighet i hela försvarsbeslutsperioden.

Utgående från ovanstående krävs en väl balanserad och avvägd analys för att identifiera i vilken kontext, med vilka andra samarbetspartner, som en internationell militär insats reellt bidrar till att uppfylla de strategiska och militärstrategiska målsättningarna. I syfte att på bästa sätt uppnå den sistnämnda målsättningen, och att samtidigt undvika större begränsningar i den nationella produktionsförmågan, strävar Försvarsmakten mot att de styrkebidrag som sätts in i internationella insatser ska vara så lika de befintliga krigsförbanden som möjligt.

På militärstrategisk nivå bidrar de internationella militära operationerna till att skapa trovärdighet och respekt för Sverige och Försvarsmakten i de internationella samarbeten som Sverige deltar i. Det är rimligt att anta att signaleffekten av Sveriges engagemang avspeglar sig i de andra nationernas villighet att bidra till säkerheten i närområdet. Därför är det av större vikt att bidra kraftsamlat med förband än att splittra engagemanget till ett fåtal stabsofficerare vid många olika staber.

Utgående från de kriterier som beskrivits ovan förordar Försvarsmakten sammanfattningsvis deltagande i operationer som är tydligt avgränsade i tid och genomförs i samarbete med andra nationer som bedöms ha en reell inverkan på säkerheten i Sveriges närområde och då i synnerhet i Natokontexten. Med dessa

utgångspunkter bedöms myndigheten ha möjlighet att genomföra operationer med förband ur alla försvarsgrenar och stridskrafter.

3.4. Grundorganisation

Försvarsmaktens förslag innefattar en utökad krigsorganisation (avsnitt 3.2), en utökad utbildningsvolym (avsnitt 5.1) samt en utökning av annan verksamhet som ökar den operativa förmågan, t.ex. investeringar i krigsmateriel. Förslagen medför behov av förstärkningar av Försvarsmaktens grundorganisation.

Grundorganisationen utgörs av Försvarsmaktens organisationsenheter (OrgE) och beskriver hur Försvarsmakten är organiserad i grundberedskap, d.v.s. när Försvarsmakten inte är krigsorganiserad. Grundorganisationen består av de stående krigsförbanden samt de organisationsdelar i övrigt som behövs för förvaltning, produktion, utbildning och utveckling samt för att upprätthålla beredskap och förbereda mobilisering av krigsorganisationen.

Grundorganisationen nyttjas därutöver för att upprätthålla territoriell integritet, för att genomföra nationella och internationella operationer samt för att kunna möta ett väpnat angrepp innan regeringen har beslutat om höjd beredskap och mobilisering. Personellt består grundorganisationen därmed av den kontinuerligt tjänstgörande personalen och värnpliktiga under grund- och repetitionsutbildning samt kan förstärkas med tidvis tjänstgörande personal. Vid garnisonerna återfinns logistikenheter (LogE) och verkstäder. Dessa är centrala delar i den bakre logistikorganisationen under såväl nationella operationer som stödjepunkter för tillhandahållande av värdlandsstöd. Vidare genomförs vid militärbaserna, efter höjd beredskap, fortsatt utbildning av personal för reorganisering av krigsförband.

3.4.1. Utveckling av grundorganisationen

Innevarande försvarsbeslutsperiod har medfört ett antal grundorganisatoriska förstärkningar. Huvuddelen av förändringarna är fortfarande under införande och resultatet av dessa har ännu inte analyserats. En utveckling av verksamhetsorter till fristående OrgE genomförs inom ramen för Norrlands dragonregemente (K 4) i Arvidsjaur, Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4) i Göteborg och Upplands flygflottilj (F 16) i Uppsala. Utöver detta är helt nya OrgE upprättade, eller är under upprättande, i form av Bergslagens artilleriregemente (A 9) i Kristinehamn, Dalregementet (I 13) i Falun och Västernorrlands regemente (I 21) i Sollefteå, med utbildningsdetachementet Jämtlands fältjägarbatal i Östersund.

Flera av Försvarsmaktens befintliga organisationsenheter får ansvar för ytterligare krigsförband vilket medför ökat behov av utbildnings- och produktionsresurser. Försvarsmakten behöver vidare öka kapaciteten vid funktions- och stridsskolor.

Försvarsmakten har inte behov av nya OrgE då befintlig produktionskapacitet är tillräcklig efter redan beslutad etablering. Att upprätta nya OrgE är dessutom förknippade med långa ledtider avseende infrastruktur, stora

investeringskostnader i utbildningsanordningar samt med betydande osäkerheter gällande miljötillståndsprövning. Dessutom är antalet yrkesofficerare en begränsande resurs under hela 2020-talet vilket ytterligare utmanar nyetableringar. Försvarsmakten bedömer därmed att det är mer rationellt att i första hand utöka utbildningsvolymerna på befintliga verksamhetsorter. Vidare bedömer myndigheten att en utbildningsvolym om minst 10 000 grundutbildade per år kan hanteras inom nuvarande grundorganisation efter att infrastrukturell anpassning genomförts.

Inför kommande försvarsbeslut ska Försvarsmakten, i enlighet med regleringsbrevet för 2021, redovisa militär förmåga i övre Norrland.²⁴ Analysen påvisar ett behov av en ökad kontinuerlig militär närvaro i regionen. Närvaron möjliggör övning och operationer med egna förband i övre Norrland och Arktis. Linjen Narvik–Kiruna, som en försörjningslinje mellan Norge och Sverige, är av vikt för tillhandahållande av värdlandsstöd. För att trygga försörjningslinjen och samtidigt utveckla förutsättningarna av givande av värdlandsstöd är en utvecklad infrastruktur och logistikresurs i regionen nödvändig. Med denna utgångspunkt föreslår Försvarsmakten därför inrättande av ett detachement i Kalixfors med en förstärkt logistikresurs. I övrigt avråder Försvarsmakten från ytterligare politiska beslut om etablering på nya orter.

3.5. Forskning och teknikutveckling

Forskning och utveckling är en förutsättning för operativ förmåga för hela totalförsvaret i alla tidsperspektiv. Syftet är att kunna möta såväl kända och identifierade hot som okända händelseutvecklingar samt omsätta resultat från genomförd forskning och utveckling till operativ förmåga. En allt osäkrare omvärld kräver sålunda en stärkt satsning på nationell forskning och utveckling inom försvarsområdet samt behov av att ytterligare koordinera forskning och utveckling med civila och internationella aktörer, såväl finansiärer som utförare.

Förutsättningar som påverkar forskning och utveckling

Försvarsmakten är i ett skede av utveckling genom såväl vidareutveckling av befintliga förmågor som utveckling av nya förmågor. Detta förutsätter kunskap om alla aspekter av förmåga vilket innebär stor efterfrågan på forskning och utvecklingskompetens med militär tillämpning. Framtidens operationsmiljö kommer att påverkas av teknikutvecklingen. Inom flera områden går utvecklingen så snabbt att konsekvenserna på längre sikt är svåra att förutsäga. Säkert är att teknikutvecklingen kommer att förändra operationsmiljön och satsningar inom forskning och teknikutveckling är ett sätt att möta denna förändring.

Den geopolitiska utvecklingen mot ökande stormaktskonkurrens gör att tillgång till kunskap och teknologi kan bli mer begränsad och att behovet av att generera egen kunskap ökar. Anslutning till Nato kan medföra behov av nya förmågor,

²⁴ Fö2019/0025 Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Försvarsmakten, 2020-12-17

men också ytterligare medverkan i och tillgång till forsknings- och utvecklingssamhället inom alliansen.

Teknikutvecklingen för det militära försvarets behov drivs allt mer av icke-militära organisationer och företag. Det föreligger därför ett ökande behov av samverkan med dessa för att dra fördel av kunskapsomsättning för det militära försvaret. Exempel på sådana områden är digitalisering, artificiell intelligens och materialteknik. Försvarsinnovation, dvs. implementationen av nya, ofta civilt utvecklade, metoder och tekniker för att lösa försvarets utmaningar ökar både nationellt och internationellt. Försvarsmakten följer och kartlägger nyckelteknologier, dvs. framväxande och möjliggörande teknik som påverkar förmågeutvecklingen.

Ökning av Försvarsmaktens forskning och teknikutveckling

Försvarsmakten föreslår en förstärkning inom området forskning och teknikutveckling. Utökningen omhändertar även forskning och utvecklingsbehov vad avser forskning för regeringens behov, officersutbildningens ämnen samt CBRN-området vilket finansieras av anslaget 1:7 *Officersutbildning m.m.* samt anslaget 1:9 *Totalförsvarets forskningsinstitut*.

Fokus under pågående försvarsbeslutsperiod är att förstärka verksamheten både inom befintliga och nya forskningsområden samt att öka andelen teknikutveckling och konceptutveckling som omsätts till förmågeutveckling. Förstärkning sker inom de grundläggande och till del integritetskritiska områdena som: sensorer och signaturanpassning, vapen och skyddsteknik, telekrig och undervattensteknik, samt också inom krigsvetenskap. Vidare förstärks nyare områden som exempelvis cyberoperationer, artificiell intelligens och autonoma system. Verksamhet inom civilt drivna områden som materialteknik, produktionsteknik och inte minst inom energilagring och energiförsörjning för militära behov ökar. En viktig del i ökningen är verksamhet som innebär teknikutveckling och teknologitransfer tillsammans med företag och andra aktörer. Även denna verksamhet ökar för att i högre grad omsätta utvecklad kunskap till operativ förmåga.

Försvarsmakten, och stödjande myndigheter, stärker under perioden även den egna förmågan att förmågeutveckla genom den utvecklingsorganisation som tillvaratar utvecklad kunskap och omsätter denna till operativ förmåga. Det program för samverkan, som syftar till att nå ett ökat samarbete med civila finansiärer och utförare, stärks. Ett exempel på sådan verksamhet är innovation inom digitaliseringsområdet.

Utvecklingen av den Europeiska försvarsfonden och medlemskapet i Nato ger nya möjligheter både vad gäller inflytande i den internationella kontexten och samarbete. Försvarsmakten kommer därigenom att öka koordineringen av internationellt forsknings- och utvecklingssamarbete.

Materielutveckling

Försvarsmakten har inlett ett forskning- och utvecklingsprogram för materielutveckling som syftar till att ytterligare stärka den tekniska kunskapen. Syftet är även att genom tidig verksamhet och med så kallade demonstratorer skapa handlingsfrihet vilket utgör underlag för materiella vägval och därigenom minska riskerna i kommande anskaffningar.

En förstärkning inom materielutveckling ger också möjlighet att delta i internationella utvecklingssamarbeten inom områden där beslut om framtida vägval gjorts. Exempel på ett sådant samarbete är den Europeiska försvarsfonden (EDF), där en relativt liten insats från Försvarsmakten kan ge stora mängder kunskap.

3.6. Frivilliga försvarsorganisationer

De frivilliga försvarsorganisationerna (FFO) är viktiga för den samlade totalförsvarsförmågan och folkförankringen. De bidrar till att vidmakthålla försvarsviljan och att stärka samhörigheten mellan medborgarna och totalförsvaret.

Försvarsmaktens uppfattning är att förstärkningarna av de frivilliga försvarsorganisationerna ska ta sin utgångspunkt i operativa behov. För Försvarsmaktens del innebär detta i första hand bemanning av befattningar i krigsorganisationen, men även indirekt den stärkta försvarsvilja som verksamheten medför. Den tillväxt som sker inom Försvarsmakten ökar behovet av frivilliga.

Regeringen beslutade i Försvarsmaktens regleringsbrev för budgetåret 2022²⁵ om det ökade belopp som myndigheten får använda till de frivilliga försvarsorganisationerna. Detta innebär en möjlig förstärkning av FFO mot en ändamålsenlig utbildning och bemanning av befattningar i Försvarsmaktens krigsorganisation.

Försvarsmakten fortsätter arbetet med en långsiktig inriktning av den frivilliga försvarsverksamheten. Vidare arbetar Försvarsmakten med att effektivisera processer, föreskrifter och modeller för bemanning, utbildning och finansiering, som ger förutsättningar för den frivilliga försvarsverksamheten att utvecklas.

Försvarsmakten avser att ge de frivilliga försvarsorganisationerna i uppdrag att genomföra utbildningsverksamhet direkt från rekryteringstillfället och att fortsätta över tid för att kunna anpassa och hantera befattningar och krigsplaceringar utifrån totalförsvarets behov. Försvarsmakten arbetar också för att FFO ska kunna utbilda egna instruktörer och hålla i egen kompletterings- respektive repetitionsutbildning.

²⁵ Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Försvarsmakten. 2022-04-13

3.7. Utveckling av Försvarsmaktens koordinering inom ramen för totalförsvaret

Försvarsmaktens anpassning av militärregionerna

Den 1 oktober 2022 inrättades sex civilområden och sex civilområdesansvariga länsstyrelser. Samtidigt fick beredskapsmyndigheter, inklusive civilområdesansvariga länsstyrelser, krav på sig att samverka med Försvarsmakten gällande stödet till det militära försvaret.²⁶ Vidare ska de civilområdesansvariga länsstyrelserna, inför höjd beredskap, samverka med Försvarsmakten i frågor som rör totalförsvaret samt vid höjd beredskap i samråd med Försvarsmakten verka för att det civila och militära försvaret samordnas.²⁷ Försvarsmakten har påbörjat en anpassning och har sedan den 1 oktober en utpekad militärregion som ansvarar för samverkan med respektive civilområdesansvarig länsstyrelse och civilområde.

Sveriges anslutning till Nato innebär en gemensam försvarsplanering där Sverige ingår i ett av Natos operationsområden. Detta lägger grunden för den militära uppgiften och påverkar det civila försvarets stöd till det militära försvaret, såsom vårdlandstöd. Detta kan påverka den regionala indelningen för militärt såväl som civilt försvar.

Försvarsmakten har fyra militärregioner och därutöver Gotlands regemente P 18 som behöver ha en nära samverkan med aktörer inom totalförsvaret på regional nivå. Militärregionernas uppgifter är att på regional nivå samverka med civila aktörer, leda insatser med underställda förband, genomföra försvarsplanering, inklusive vissa förberedelser för vårdlandstöd, lämna stöd till civil verksamhet, vidmakthålla hemvärnsförbandens förmåga samt bedriva säkerhets- och underrättelsetjänst.

Försvarsmakten ser positivt på etableringen av beredskapskanslier, vilka kommer att öka förmågan till civil och civil-militär samverkan på regional nivå. Försvarsmakten anser inte att det är ändamålsenligt att inrätta ytterligare två militärregioner. Då de civilområdesansvariga länsstyrelserna inte har mandat att leda och inrikta länsstyrelserna inom civilområdet kvarstår militärregionernas behov av att samverka med samtliga länsstyrelser inom civilområdet. Försvarsmakten ser gärna att fler myndigheter med operativ verksamhet på regional nivå har en regional indelning som är kompatibel med civilområdena så att regional samverkan mellan flera aktörer kan bedrivas effektivt. Militärregionerna bedriver regional samverkan med exempelvis Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Trafikverket, Kustbevakningen och Tullverket.

Försvarsmakten behåller strukturen om fyra militärregioner men anpassar dessa efter civilområdena. Genom denna anpassning kommer respektive

²⁶ §20 punkt 4 i förordningen (2022: 524) om statliga myndigheters beredskap

²⁷ § 8 och 9 i förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser.

civilområdeschef att ha en tydlig motpart i Försvarsmakten. Försvarsmaktens anpassning innebär att både södra och mellersta militärregionen kommer att samverka med två civilområden och därmed två civilområdesansvariga länsstyrelser. Den västra militärregionen har överlämnat samverkansansvaret för Örebro respektive Värmlands län till mellersta militärregionen. Avseende överlämnande av övriga uppgifter från militärregion väst till militärregion mitt kommer det att ske så snart som förutsättningarna föreligger. Anpassningen medför att den södra respektive mellersta militärregionen förstärks personellt.

Försvarsmakten avser återkomma med en hemställan om justeringar i bilaga 1 i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten avseende lednings- och lydnadsförhållanden för de berörda utbildningsgrupperna i Örebro respektive Värmlands län.

Västra militärregionen samverkar med västra civilområdet.

Södra militärregionen samverkar med södra och sydöstra civilområdena.

Mellersta militärregionen samverkar med mellersta och östra civilområdena.

Norra militärregionen samverkar med norra civilområdet.

P 18 på Gotland och länsstyrelsen i Gotlands län har i enlighet med regeringsuppdrag samverkat om totalförsvarsplaneringen med slutredovisning den 28 april 2022.²⁸ Av geografiska skäl, och eftersom Gotland i händelse av ett väpnat angrepp riskerar att bli avskuret från fastlandet, förordar Försvarsmakten att P 18 Gotland samverkar direkt med länsstyrelsen i Gotlands län.

Det civila försvarets förmåga att stödja det militära försvaret

Regeringen gav den 31 mars 2022 MSB i uppdrag att lämna förslag på åtgärder för att stärka det civila försvaret. MSB ska, beträffande de delar som handlar om det civila försvarets förmåga att bidra till det militära försvaret, genomföra uppdraget i samråd med Försvarsmakten. Försvarsmakten redovisade den 8 mars 2022 till regeringen de åtgärder inom det civila försvaret som är särskilt angelägna för att öka förmågan i det militära försvaret. Försvarsmaktens redovisade åtgärder har utgjort en prioriteringsgrund för det arbete MSB genomför i samråd med Försvarsmakten. Försvarsmaktens utpekade åtgärder är att:

- verksamheter i samhället som är kritiska för det militära försvaret ska ha tillgång till reservkraft,
- transportkapaciteten inom drivmedelsförsörjningen stärks,
- centrala aktörer i det civila försvaret ska ha den utrustning som krävs för säker kommunikation med Försvarsmakten,

²⁸ Slutrapport av uppdrag till Försvarsmakten och Länsstyrelsen i Gotlands län om samverkan och organisation inom totalförsvaret på Gotland, 2022-04-28, FM2018-11018:8

- det finns tillgång till alternativa och/eller skyddade ledningsplatser för centrala aktörer i det civila försvaret,
- centrala myndigheter, i första steget de beredskapssektorsansvariga, har en övad och prövad krigsorganisation samt
- en starkt sjukvårdsförmåga.

MSB ska enligt regeringsuppdraget i arbetet utgå från målen för det civila försvaret. Försvarsmakten har tagit del av ett utkast på MSB:s rapport som ska redovisas till regeringen den 1 november 2022. Försvarsmakten har i två yttrande till MSB fört fram att det inte tydligt går att utläsa vilka förslag som påverkar delmål 4 i det civila försvaret: förmågan att bidra till det militära försvaret vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Försvarsmakten vill därför påtala vikten av att myndigheten bereds möjlighet att yttra sig i kommande avvägningar mellan de olika åtgärdsförslagen eftersom merparten av förslagen sannolikt får en direkt eller indirekt påverkan på det militära försvaret och i förlängningen på den samlade förmågan i totalförsvaret.²⁹

Försvarsmaktens roll vid prioritering inom totalförsvaret

Försvarsmakten har i remissyttrande, samt därefter i ett kompletterande yttrande³⁰, till regeringen framfört att det bör vara författningsreglerat att Försvarsmakten ska vara del i de sektorsansvariga myndigheternas beredningsprocess vid samtliga beslut om prioriteringar som riskerar att få konsekvenser för det militära försvaret.

Totalförsvarets civila respektive militära delar är ömsesidigt förstärkande. Prioriteringar som görs inom det civila försvaret kan få positiva eller negativa konsekvenser för det militära försvaret och ytterst för försvaret av riket. Försvarsmakten är en del i den sammanhängande totalförsvarsplaneringen och bör därför på lämpligt sätt vara delaktig vid framtagande av de underlag som ligger till grund för regeringens beslut. Försvarsmakten bereder, i enlighet med myndighetens tidigare yttranden, förslag på författningsändringar.

4. Operativ förmåga

Den planering som föreslås i avsnitt 3 innebär en betydande ökning av Försvarsmaktens förmåga att möta ett väpnat angrepp under perioden fram till

²⁹ Försvarsmaktens yttrande över MSB förslag på åtgärder för att stärka det civila försvaret. FM2022-12214:2, 2022-05-06; Försvarsmaktens yttrande över MSB:s förslag på åtgärder för att stärka det civila försvaret på längre sikt, FM2022-12214:3, 2022-10-26.

³⁰ Remissyttrande Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25), FM2021-8946:2, 2021-06-10; Försvarsmaktens synpunkter på förslag på struktur för ledning och samordning inom det civila försvaret Struktur för ökad motståndskraft, FM2021-8946:4, 2022-03-17

2035. I förslaget till planering sker betydande förbättringar över hela förmågebredden

En ökad tillgänglighet innan mobilisering stärker förmågan att hävda territoriell integritet och att hantera hot och händelser under nivån för väpnat angrepp. Förmågan till förvarning stärks bl.a. genom åtgärder inom rymddomänen. Likaså ökar förmågan till skydd innan och under ett väpnat angrepp, inte minst genom åtgärder för förbättrad spridning.

Markstridskrafterna tillförs förmåga till långräckviddig bekämpning och utökad förmåga med obemannade system. Den marina förmågan ökas främst genom tillförsel av kvalificerat luftvärn och en fortsatt omsättning av system och fartyg.

Luftförsvaret stärks bl.a. genom tillförsel av luftvärnsförband och anskaffning av kvalificerade vapen. Luftförsvaret får förmåga att utgöra en del i Natos integrerade luft- och robotförsvaret. Likaså utvecklas förmågan till värdlandsstöd exempelvis genom investeringar i nödvändig infrastruktur. Krigsorganisationens uthållighet förstärks bl.a. genom anskaffning av ytterligare drivmedel, reservdelar och utveckling av sjukvårdsförmågan.

En aktiverad och mobiliserad försvarsmakt bedöms ha en tydligt krigsavhållande effekt.

En fördjupad bedömning av Försvarsmaktens samlade operativa förmåga 2035 redovisas i underbilaga 1.2.1 (H).

5. Produktionsförutsättningar

5.1. Personalförsörjning

Försvarsmakten behöver öka mängden omedelbart tillgängliga förband och trygga den personella uthålligheten för att hantera olika former av hot och påtryckningar under en längre tid. För detta förfogar Försvarsmakten över flera personalkategorier vars tillgänglighet varierar med olika beredskapsnivåer.

I grundberedskap är kontinuerligt tjänstgörande personal³¹ och totalförsvarspliktiga under grund- eller repetitionsutbildning tillgängliga för att upprätthålla och lösa uppgifter. Därutöver kan tidvis tjänstgörande personal³² nyttjas genom planerad tjänstgöring, och hemvärnssoldater och frivilligpersonal kan nyttjas genom frivillig tjänstgöring. Överbefälhavaren kan, exempelvis vid en kris, även inkalla tidvis tjänstgörande personal genom aktivering av krigsförband.

³¹ Yrkesofficerare, civilanställda och kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän.

³² Reservofficerare och tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän.

På samma sätt kan överbefälhavaren inkalla hemvärnssoldater genom beslut om hemvärnsberedskap. Detta beslut måste dock därefter konfirmeras av regeringen.

Regeringen har möjlighet att besluta om särskild beredskapstjänstgöring vilket avser totalförsvarspliktiga och reservofficerare som är krigsplacerade. Regeringen beslutar också om höjd beredskap vilket innebär att all personal som är krigsplacerad i Försvarsmaktens krigsorganisation inkallas.

En fortsatt ökning av anslagen till det militära försvaret, med krav på högre operativ förmåga och tillgänglighet, förutsätter bland annat en större krigsorganisation. Detta kräver i sin tur ytterligare personalförstärkningar i perioden efter 2025.

Försvarsmaktens personaltillväxt mot 2035 framgår av Tabell 2. Utvecklingen tar sin utgångspunkt i befintliga personalvolym, krigsförbandens kommande behov, planerade utbildningsvolym och andra produktionsförutsättningar.

Tabell 2: Försvarsmaktens personaltillväxt mot 2035 (avrundat till 100-tal)

Personalkategori	2023	2025	2030	2035
Yrkesofficerare (YO)	9 700	10 200	10 500	11 200
Kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/K)	5 300	6 200	7 300	7 700
Civilanställda (CVAT)	9 700	10 800	11 800	11 800
Reservofficerare (RO)	2 500	3 500	4 500	5 000
Tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/T)	4 500	5 000	6 000	6 500
Värnpliktiga i krigsorganisationen exkl. personalreserv	15 000	24 000	40 000	50 000
Hemvärnssoldater	24 000	25 000	26 000	27 000
Avtalspersonal övrigt ³³	-	500	2 000	2 000
Total personaltillgång exkl. personalreserv	70 700	85 200	108 100	121 200

Det sker en utökning av personal inom alla personalkategorier i perioden till 2035. Utökningen utgår ifrån myndighetens nuvarande bedömning av vad som är möjligt att producera, där befintlig personaltillgång är och förblir en starkt begränsande faktor. I det fall förutsättningarna för produktion och tillväxttakt förändras och medger ytterligare tillväxt för yrkesofficerare och anställda gruppbefäl, soldater och sjömän kommer myndigheten att sträva efter detta.

³³ Avser den personal med frivilligavtal som inte övergått till tjänstgöringsavtal i hemvärnsförband.

Personalförstärkningarna tillförs samtliga försvarsgrenar och stridskrafter, men med olika fördelning och syften.

Personaltillväxten i Tabell 2 baseras som nämnts ovan på ett flertal faktorer. Den inkluderar däremot inte bemanning av Nato varför det totala personalbehovet kan komma att omprövas, vilket myndigheten även har avsatt ekonomi för. Försvarsmakten bedömer i nuläget att bemanningen mot Nato innebär en successiv ökning om minst 250 arbetstagare som huvudsakligen utgörs av yrkesofficerare.

För civilanställda sker tillväxt framför allt i perioden 2025–2030. Tillväxten sker inom hela myndigheten tidigt i perioden mot bakgrund av ökande och nya kompetensbehov. Vidare ökas antalet civila för att återta viss tidigare outsourcad verksamhet i syfte att öka tillgängligheten. Möjlighet att tillväxa inom kategorin på kort tid bedöms som god.³⁴

För yrkesofficerare sker förstärkningarna framför allt i perioden mellan 2030–2035 och myndigheten bedömer att tillväxten ryms inom ramen för befintlig utbildningskapacitet. De senaste åren har myndigheten haft en positiv utveckling och har nått uppsatta mål för utbildningarna mot officer och specialistofficer. I perioden 2025–2030 sker ändå en lägre tillväxt för yrkesofficerare vilket beror på att perioden sammanfaller med ett stort antal pensionsavgångar. För kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän sker en utökning mot 2035 utöver den tillväxt som beskrivs i Försvarsmaktens kompletterande budgetunderlag för 2023.³⁵ Tillväxten av personalkategorin omprövas om Försvarsmakten bedömer att förutsättningarna för produktion och tillväxttakt förändras.

En stor del av den tillväxt som sker för reservofficerare är beslutad sedan tidigare och syftar till att säkerställa tillräcklig förbandsvolym och uthållighet i grundberedskap.³⁶ För att ytterligare bidra till förbandsvolym och uthållighet sker en utökning med 500 reservofficerare i perioden 2030–2035. Reservofficerarnas tillväxt behöver ske genom såväl reservofficersutbildning som genom anställning av förtidsavgångna yrkesofficerare som reservofficerare. Det sker även en tillväxt av 500 tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän i perioden 2030–2035.

För att möjliggöra en krigsorganisation med tillräcklig volym, förmåga och tillgänglighet kommer fler att behöva genomföra grundutbildning. Försvarsmakten bedömer att den föreslagna tillväxten kräver en utökning från 2025 års mål om 8 000 grundutbildade med plikt till uppemot 10 000 årligen senast 2035. Myndigheten bedömer att utökningen ryms inom ramen för befintlig

³⁴ Personalkategorin är inte beroende av Försvarsmaktens personalförsörjningssystem för sin tillväxt, vilket de militära personalkategorierna är. Ett utökat antal militära utbildningsplatser kan ge effekt först på 2–4 års sikt.

³⁵ Försvarsmaktens kompletterande budgetunderlag för 2023, bilaga 2, FM2021-19703:23.

³⁶ Försvarsmaktens kompletterande budgetunderlag för 2023, bilaga 1, FM2021-19703:23.

grundorganisation och föreslår att utökningen sker i den takt det är möjligt med hänsyn taget till officerstillgång, infrastruktur, materiel, utbildningsresurser och prövningskapacitet. Ökningen kan komma att innebära ett behov av att se över såväl grundutbildningens längd samt formerna för densamma. Plikt- och prövningsverket bedömer att en utökning av grundutbildningsvolymerna upp till 10 000 grundutbildade kommer att kräva ytterligare ett prövningskontor.

Dagens utgångsläge för myndighetens tillväxt avseende personal och kompetens är en följd av de prioriteringar som gjorts tidigare under 2000-talet. Tidigare prioriteringar gjordes till stor del utifrån en annan målbild än dagens och med begränsningar i ekonomin. Det utgångsläget bidrar till utmaningar inom vissa kompetensområden idag. Områden med befintlig personalbrist, eller där tillväxten ska vara större än för Försvarsmakten i genomsnitt, är exempel på detta. Likaså kompetensområden med mer kvalificerade arbetsuppgifter för så kallad nyckelpersonal, såsom exempelvis teknisk, it-, och säkerhetspersonal samt inom typförband vars numerär är liten och där singelkompetenser och nyckelkompetenser är svåra att försörja utan avbrott.

Särskilda satsningar på personalområdet

Försvarsmakten har genomfört en fördjupad analys utgående från flera olika perspektiv: ekonomiska förutsättningar, personell tillgänglighet i balans mellan arbete och fritid, rörlighet, och kompetensförsörjning. Kontexten handlar om att säkerställa Försvarsmaktens personalförsörjning under pågående förändringar med anledning av omvärldsläget, tillväxten, konkurrensen på arbetsmarknaden och en Nato-anslutning.

Med detta som utgångspunkt gör Försvarsmakten redan under 2022 och 2023 särskilda satsningar i personalområdet. Försvarsmakten har också avdelat ekonomi från 2024 för att på bredden kunna omhänderta ytterligare satsningar myndigheten behöver genomföra för att trygga personalförsörjningen och för att vara en attraktiv arbetsgivare över tid. Satsningarna fördelar sig över de fyra ovan nämnda områden och inkluderar olika åtgärder.

Försvarsmakten upplever likt andra arbetsgivare en allt större konkurrens om vissa kompetenser. För att stärka myndighetens konkurrenskraft ser Försvarsmakten över de ekonomiska förutsättningarna för nödvändiga lönesatsningar.

Det finns vidare behov av åtgärder kopplat till balansen mellan arbete och fritid för Försvarsmaktens personal. Säkerhetsläget i Sveriges närområde har inneburit en allt mer intensiv verksamhet samtidigt som myndigheten tillväxer och förbereder för ett Natomedlemskap. Delar av myndighetens personal har arbetat hårt under längre perioder med stora arbetstidsuttag. Detta har skapat ett behov av att se över och förbättra förutsättningarna för balans mellan arbete och fritid för Försvarsmaktens personal. Därför ser Försvarsmakten ett behov av en översyn av avtalsområdet samtidigt som åtgärder behöver vidtas för att, exempelvis, öka

möjligheterna till distansarbete. Inom ramen för planerad tillväxt tillförs myndigheten också personal mot 2025 och vidare i perioden, vilket till del möjliggör en avlastning av dagens organisation.³⁷ Därtill överser Försvarsmakten incitament för att få en högre andel yrkesofficerare att arbeta kvar efter uppnådd pensionsålder.

Försvarsmaktens uppgifter ställer redan idag krav på geografisk rörlighet hos personalen, såväl nationellt som internationellt. Förutsättningarna för rörlighet bland Försvarsmaktens personal är dock i behov av översyn, ett behov som förstärks av de ökade krav som kan tillkomma som följd av tillväxt och Nato-medlemskap. Försvarsmakten kommer bland annat överse förutsättningarna för pendling, medföljande och villkor. Om nödvändigt kommer Försvarsmakten att hemställa till regeringen om författningsändringar. Försvarsmakten kommer att föra en dialog med såväl parterna på det statliga avtalsområdet som berörda myndigheter.

För att möta osäkerheter och tillväxt behöver personal- och kompetensförsörjningen bli mer flexibel. Verksamhetens skiftande behov av kompetenser kräver ett bredare utbud av personalförsörjningslösningar som i större utsträckning kan anpassas till specifika behov. Det innebär bland annat utveckling av program för omställning från en kompetens till en annan, fortsatt utveckling av särskild officersutbildning samt en översyn av möjligheterna att bredda omfattningen av det som idag benämns officerare med särskild kompetens (exempelvis medicinalpersonal, försvarsingenjörer och meteorologer). Därtill planerar Försvarsmakten att överse de försvarsmaktsinterna regelverken kring personal i syfte att undvika begränsande lösningar. Försvarsmaktens syfte med dessa åtgärder är att förbättra möjligheter till decentralisering och ökad handlingsfrihet i personal- och kompetensförsörjningssystemet.

För att skapa långsiktiga förutsättningar för personalförsörjning av Försvarsmakten krävs en stabil och större rekryteringsbas för den militära personalen. I detta avseende skapar en utökad grundutbildningsvolym en större och stabilare rekryteringsbas för att försörja Försvarsmakten med militär personal. Försvarsmakten överser möjligheterna att öka antalet värnpliktiga som väljer ett fortsatt engagemang i Försvarsmakten efter genomförd grundutbildning.

Påbörjade satsningar på personalområdet

Utöver ovan beskrivna utökade satsningar inom personalområdet finns det ett flertal satsningar som redan har påbörjats. Dessa inkluderar bland andra:

- Försvarsmaktens it-infrastruktur utvecklas för att på ett bättre sätt möta verksamhetens behov av förändrade arbetssätt samtidigt som arbetsplatsen blir mer modern. Det innebär ökad mobilitet och användarvänlighet med möjligheter till bland annat förenklad personadministration, förbättrade

³⁷ Försvarsmaktens kompletterande budgetunderlag 2023, bilaga 2 FM2021-19703:23

- förutsättningar för distribuerat lärande i en digital miljö, samt förbättrade stödsystem för rekrytering och successionsplanering.
- Försvarsmakten strävar efter att förenkla och tydliggöra möjligheterna till karriär- och yrkesutveckling. Bland annat har ett nytt program för karriär- och yrkesutveckling införts.
 - För att möta behovet av kompetens i konkurrens med arbetsmarknaden i övrigt genomför Försvarsmakten redan idag och fortsatt riktade satsningar på konkurrenskraftig lönestruktur och bättre villkor för bl. a. nationell och internationell rörlighet.
 - För att öka tillgängligheten hos hemvärnssoldater har ett särskilt arvode införts och beslutats. Arvodet ska kunna nyttjas för tjänstgöring vid hemvärnsberedskap, utbildning som syftar till forcerad förmågehöjning samt vid skydd av skyddsobjekt och stöd till de operativa insatsförbanden.³⁸
 - Försvarsmakten har ökat ersättningar för instruktörer inom de frivilliga försvarsorganisationerna.

Reserver för ökad uthållighet

Krigsorganisationen består av krigsförband i vilka personal, materiel och i förekommande fall anläggningar krigsplaceras.

Till krigsförbanden finns en mobiliseringsreserv. Syftet med mobiliseringsreserven är att ersätta ordinarie personal som inte inställer sig vid mobilisering vilket sker genom att krigsplacera personal i krigsförband utan att de uppbär en specifik befattning i krigsförbandet. Storleken på reserven är generellt tio procent av krigsförbandets totala personalvolym. Personal i mobiliseringsreserven är idag inte behovssatt med materiel eller personlig utrustning.

Personalreserven utgörs av värnpliktig personal som inte är krigsplacerad i krigsförband och kan ersätta värnpliktiga under grundberedskap, beredskap- och krigstjänstgöring. Denna personal registerhålls vid Plikt- och prövningsverket. Individen faller ur personalreserven om ingen rapporterad tjänstgöring har gjorts efter tio års tid (tioårsregeln) eller när individen fyller 47 år.

I utbildningsreserven återfinns personer som genomfört mönstring men inte grundutbildning. Denna personal registerhålls vid Plikt- och prövningsverket. Här återfinns individen i fem år och faller därefter ur registret.

Med anledning av bland annat erfarenheter från kriget i Ukraina planerar Försvarsmakten för att i perioden fram till 2035 skapa förutsättning för att krigsplacera personal som vid behov kan komplettera, fylla på eller ersätta personal i ordinarie krigsförband. Former för detta analyseras men ett alternativ kan vara nyttjande av en utvecklad och utökad mobiliseringsreserv upp till

³⁸ Arvodet kan endast användas då beslut om höjd beredskap inte föreligger.

exempelvis cirka 30 procent. Framför allt gäller detta krigsförband med hög andel soldater. På sikt innebär detta även att Försvarsmakten bör behövsätta personlig utrustning inklusive eldhandvapen för dessa individer.

5.2. Materieförsörjning

Redan det kompletterande budgetunderlaget för 2023 innehöll en kraftig utökning av anslagsnivåerna för materielanskaffning. Denna utökning förstärks ytterligare när de totala anslagsnivåerna till det militära försvaret ökar. Att skapa så goda förutsättningar som möjligt är därför avgörande för att kunna lyckas med att erhålla leveranser av materiel för att bygga den militära förmågan. En lyckad leverans inkluderar leveranser i tid, leveranser inom givna ekonomiska ramar och leveranser som uppfyller kravställd funktion.

Dessa förutsättningar skapas genom att Försvarsmakten arbetar tillsammans med övriga försvarsmyndigheter för att säkerställa att kravställningar är relevanta och fastställs i tid. Därefter behöver såväl Försvarsmakten och FMV ha resurser och kompetens för att upphandla materielen från leverantörer. Tillsammans med de större leverantörerna hanteras därefter de kommersiella, tidsmässiga och funktionella risker som finns i respektive upphandling på ett aktivt sätt. Vidare ägnas stor kraft åt att samordna infrastrukturella åtgärder samt personaltillväxt inom Försvarsmakten med den materiella tillväxten.

Anskaffningsbeslut och bemyndigandebeslut behöver till del hanteras utanför den årliga hanteringen av regleringsbrevet från politisk nivå för att säkra den materiella tillväxten tidigt i perioden.

Trots dessa åtgärder finns det ett antal osäkerheter vilka är svårbedömda. Till dessa hör prisutvecklingen på försvarsmateriel, tillgången till vissa kritiska komponenter såsom halvledare mm samt den ökande efterfrågan på försvarsmateriel kopplat till säkerhetsläget. Försvarsmakten har av detta skäl avdelat ekonomiska reserver men kommer också att behöva ha en flexibilitet i planerna för att kunna balansera tillväxten över tiden.

Det arbete som bedrivs av Försvarsmakten och FMV som syftar till att öka försörjningssäkerheten avseende materiel och tjänster från i Sverige verksam försvarsindustri ska fortsatt utvecklas. Successivt utvecklas kontraktsformer samt olika koncept och lösningar för att säkerställa produktionskapacitet och förmåga i samtliga beredskapsgrader inkluderande krig. Bland de åtgärder som övervägs är krigsplacering av personal, där stöd tas av Plikt- och provningsverket, samt möjligheter att prioritera elkraft m.fl. åtgärder. Motsvarande arbete utvecklas även i tillämpliga delar för företag och institutioner inom EU och Nato.

Stora mängder av den försvarsmateriel som nu anskaffas kommer ha en livslängd som sträcker sig bortom 2045, när Sveriges klimatmål ska vara uppnått. Den materiel som anskaffas behöver i allt större utsträckning produceras i klimatneutrala tillverkningsprocesser, kunna drivas av fossilfria drivmedel,

uppvisa god energieffektivitet och även anpassas för att fungera i ett förändrat klimat med bibehållen förmåga. Försvarsmakten behöver, tillsammans med FMV, aktivt och medvetet följa och anpassa verksamheten utefter den gröna teknikomställning som sker i samhället.

Det finns en risk att regelverk förändras under tiden som materielen anskaffas. De undantag från vissa miljöaspekter som Försvarsmakten har idag kan, om de förändras, innebära en fördyring av anskaffningarna och verksamhet.

Vikten av en ändamålsenlig försörjningssäkerhet har accentuerats mot bakgrund av den säkerhetspolitiska utvecklingen. Betänkandet Materielförsörjningsstrategi för vår gemensamma säkerhet³⁹ ger ett förslag till hur materielförsörjning och försörjningssäkerhet kan utformas samtidigt som Sverige som allierad och medlem i Nato ger delvis nya förutsättningar för det. Försvarsmakten avser att tillsammans med FMV stärka myndigheternas samverkan med att utveckla former och kriterier avseende försörjningssäkerhet och ett arbete kring detta är påbörjat mellan myndigheterna.

5.3. Infrastrukturförsörjning

Infrastrukturförsörjning syftar till att tillgodose myndighetens behov av infrastruktur och genomförs i nära samarbete med Fortifikationsverket (FortV) i rollen som ägarföreträdare och byggherre. Försvarsmaktens underlag är därför framtaget i samverkan med FortV.

Infrastruktur är Försvarsmaktens sammanfattande begrepp för de anläggningar, fastigheter, etableringar, enskilda byggnader och lokaler, skjut- och övningsfält samt tekniska försörjningssystem som nyttjas i myndighetens verksamhet. Styrande för arbetet med infrastrukturförsörjning är Försvarsmaktens krigsorganisation; både hur den ska användas och produceras.

Tidigare beslutad tillväxt medför omfattande behov av investeringar i infrastruktur för att möta Försvarsmaktens behov. Detta innebär höga investeringsnivåer i infrastruktur för Försvarsmakten och Fortifikationsverket fram till 2030. Investeringsbehoven omfattar såväl nya som befintliga anläggningar och infrastrukturobjekt. Utvecklingen av krigsorganisationen kräver en hög grad av samordning mellan infrastrukturprocessen, materielprocessen och personaltillväxten vilket är nödvändigt för utveckling av befintlig och framtida infrastruktur.

Försvarsmaktens behov av infrastruktur kommer initialt att kräva en kombination av byggnation i statlig regi, utökad förvärvsverksamhet och kortsiktiga externa införläningar samt upprättande av tillfällig infrastruktur för att möta verksamhetens behov. Vidare samverkar Försvarsmakten och Fortifikationsverket

³⁹ SOU 2022:24

med att utveckla processer inom infrastrukturuområdet.⁴⁰ Detta görs med syftet att effektivisera och rationalisera de interna respektive myndighetsgemensamma processerna inom infrastrukturuområdet.

Parallellt med Försvarsmaktens tillväxt ökar behovet av vidmakthållande av det befintliga fastighetsbeståndet. Fortifikationsverket, som förvaltande myndighet, har varslat om omfattande utmaningar bl.a. rörande miljötillstånd och byggprisindex. I syfte att möta Försvarsmaktens operativa behov, avseende befintliga anläggningar, krävs ökade ägarrelaterade investeringar för Fortifikationsverket. Samhällsutvecklingen innebär att Försvarsmakten kommer att behöva genomföra en omfattande teknikomsättning och modernisering av infrastruktur.

Fram till 2030 ökar investeringar i beredskapslager inom en rad olika områden i försörjningssäkerhetssyfte. Detta innebär att infrastruktur för lagerhållning, av olika typer av förnödenheter, kommer att behöva realiseras i en takt som inte har förelegat sedan 1950-talet. Framtida krav, inom ramen för Natofördraget artikel 5 om gemensamt försvar, kommer troligen att innebära ytterligare behov av förrådsresurser i landet.

Försvarsmaktens förmåga påverkas stort av att den materiel som avses användas har rätt tillgänglighet nu och i framtiden. Det föreligger därför ett behov av att modernisera och utveckla myndighetens fastighetsbestånd för verkstäder. Modern materiel har andra krav på verkstäderna än vad de en gång byggdes för. Behoven är riksomfattande och investeringsbehoven bedöms komma tidigt i perioden för att möjliggöra Försvarsmaktens tillväxt. Vidare kommer ny infrastruktur för detta ändamål att ge andra möjligheter till anpassningar för att möta behov av ökad försvarsförmåga både nationellt som med stöd från andra allierade eller partner.

Försvarsmakten och FortV kommer även framöver att behöva göra ytterligare miljöinsatser för att uppnå klimatneutralitet och klimatanpassning.

Myndigheternas planer omfattar redan nu betydande satsningar avseende efterbehandling och sanering av förorenade områden, hållbart byggande, energieffektivisering, förnybara energikällor och energilagring men också åtgärder i syfte att reducera ökade klimatrelaterade risker avseende exempelvis markstabilitet och kapaciteten i vattenförsörjning.

Försvarsmaktens tillgång till befintlig, funktionell och kostnadseffektiv infrastruktur kommer initialt att vara gränssättande för myndighetens tillväxt. För att möjliggöra erforderlig produktionskapacitet inom infrastrukturuområdet är en omfattande personell tillväxt nödvändig inom Försvarsmakten såväl som FortV och FMV. Utmaningen myndigheterna gemensamt står inför med en snabbt växande organisation är erforderlig kompetensuppbyggnad, framför allt inom det fortifikatoriska området avseende skydd- och anläggningsteknisk kompetens.

⁴⁰Fö 2022/01334, Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Försvarsmakten, 2022-10-27.

Denna uppbyggnad av kompetens kommer att ta tid och satsningar behöver göras omedelbart för att successivt byggas upp över kommande år i planeringsperioden. Positiva följd effekter för infrastrukturen och bidraget till försvarsförmågan kommer att kunna ses snabbare för nya och befintliga anläggningar och på ett bättre sätt möta den omfattande teknikomsättningen som behöver göras samt att utvecklas mot framtidens hotbild.

Efter ett antal år med en stabil världsekonomi, begränsad inflation och förhållandevis förutsägbar prisutveckling har det uppstått ett skifte mot större fluktuation. Utvecklingen av styrräntan påverkar Försvarsmaktens hyresnivåer i form av ökad ränta för pågående investeringsprojekt, ökad ränta för lån på bokförda värden såväl som ökat avkastningskrav på FortV från regeringen. Sammantaget försvåras uppgiften att planera, upphandla och bedöma kostnadsutvecklingen för de investeringar som krävs för att möjliggöra Försvarsmaktens tillväxt. I föreliggande förslag till planering har detta omhändertagits genom en ekonomisk avsättning.

Prisutvecklingen, rådande marknadsförutsättningar samt tillgång till material och kompetens utgör en ständigt gränssättande faktor för utbyggnad av infrastruktur. Detta riskerar, framför allt på kort sikt, att påverka myndighetens tillväxttakt. En långsiktigt bibehållen hög prisnivå på råmaterial kommer på sikt att markant påverka myndighetens framtida hyreskostnad negativt. Samtidigt skulle en långvarig lågkonjunktur kunna innebära en ökad tillgänglighet för resurser avseende bygghänsyn och projektledning.

Vidare har Försvarsmakten och FortV identifierat ett antal områden där en anpassad rättslig och styrningsmässig förändring skulle ge ökad verksamhetsnytta. Myndigheternas förslag redovisas i avsnitt 7.

5.4. Energiförsörjning

Försvarsmakten är, liksom samhället i övrigt, starkt beroende av en hållbar och fungerande energiförsörjning. Hög tillförlitlighet i energisystemen och en trygg planerbar energiförsörjning är av stor betydelse för viktiga samhällsfunktioner och totalförsvarets verksamhet. Samhällets omställning till nya energi- och drivmedelslösningar för att begränsa klimatförändringarna påverkar Försvarsmaktens verksamhet och relaterade kostnader är svåra att bedöma. Med anledning av det försämrade omvärldsläget och den nya energisituationen i Europa kan omställningen till alternativa energikällor och förändrade försörjningslösningar i civilsamhället komma att påskyndas ytterligare.

Krigsorganisationens behov av energi är omfattande. Förbrukning såväl som lagring och transport av energi påverkar både infrastruktur-, logistik- och materiellinvesteringar. Försörjningstrygghet och åtgärder som leder till förstärkning av densamma är därför högt prioriterat.

Försvarsmaktens investeringar i fordon, materiel och infrastruktur har en lång livstid. Vidare behöver Försvarsmakten som allierad i Nato koordinera utvecklingen med försvarsalliansen. Därför strävar myndigheten efter att påbörja den omställning som krävs för att möta framtidens energisituation och skapa en hållbar energiförsörjning av Försvarsmakten.

Försvarsmakten ställer högre krav på bland annat lagringsstabilitet och prestanda än den civila sektorn avseende drivmedel och bränslen. Det innebär för närvarande ett beroende av fossila produkter, vilket utgör grunden för att Försvarsmakten är undantagna från reduktionsplikten.

Merparten av flygfarkoster och fordon är idag anpassade för inblandning av biodrivmedel. Försvarsmakten ställer via FMV krav vid inköp av flygfarkoster och fordon på att biodrivmedel ska kunna blandas in i bränslet. Idag är kostnaden för biodrivmedel högre än kostnaderna för fossila drivmedel men kostnadsutvecklingen är oviss med avseende på samhällets ökade satsning på alternativa drivmedel. Miljöanpassning av materielen kommer att ske när och där det är möjligt, i samband med omsättning och anskaffning av ny materiel samt för befintlig materiel. Vidare har Försvarsmakten i samverkan med Fortifikationsverket tagit fram särskilda satsningar för att påbörja omställningen inom infrastruktur. Satsningen omfattar bland annat solceller och energilagring.

Försvarsmakten följer utvecklingen avseende traditionella och alternativa framdrivningssystem samt utvecklingen av hållbara, flytande och gasformiga drivmedel och bränslen. Försvarsmaktens bedömning är att erforderliga egenskaper avseende lagringsbeständighet och annan klimattålighet kan komma att nås på sikt. Det är dock idag för tidigt i teknikutvecklingen för att Försvarsmakten ska kunna välja inriktning för exempelvis nya drivmedel. Försvarsmakten investerar därför i forskning- och teknikutveckling med en särskild satsning inom energiområdet. Försvarsmakten bedriver med stöd av FOI studier inom området.

Försvarsmakten ser risker med att en betydande del av svensk energiproduktion, med tillhörande infrastruktur och överföringskapacitet, i framtiden kan komma att ske utanför svenskt territorium. En kraftig utbyggnad av energiproduktion i svensk ekonomisk zon skulle medföra svårigheter för ansvariga myndigheter att skydda och bevaka denna infrastruktur.

Vidare kan utländskt ägande i svensk energiproduktion användas som politiskt påtryckningsmedel. För närvarande saknas legala förutsättningar i Sverige för att hindra utländska direktinvesteringar som kan skada landets säkerhet. Försvarsmakten har i yttrande över betänkandet Granskning av utländska

direktinvesteringar bejakat utredningens förslag samt framfört myndighetens ytterligare behov.⁴¹

Etablering av energiproduktion kan innebära utmaningar för totalförsvaret med hänsyn till konkurrens om mark- och vattenområden. En etablering kan påverka möjligheterna till både utbildnings- och övningsverksamhet såväl som operativ verksamhet, exempelvis signalspaning eller luft- och sjöövervakning. Försvarsmakten delar Energimyndighetens och Naturvårdsverkets bedömning att en hållbar vindkraftsutbyggnad innebär att fördela utbyggnaden av vindkraft på ett lämpligt sätt över landet. Försvarsmakten förordar därför den utvecklade planeringsprocessen för utbyggd vindkraft som föreslås i Nationell strategi för hållbar vindkraft⁴² och prioriterar myndighetsgemensamma arbeten i planeringsprocessen.

6. Styrning av försvaret

Aktuell omvärldsutveckling har medfört ett dramatiskt skifte i tempo och en rad beslut på politisk och militärstrategisk nivå kommer behöva fattas under en, relativt sett, kort tid. De beslut som fattas nu kommer, oundvikligen, förändra förutsättningarna för försvaret av Sverige över en lång tid. Tidsåtgången är, i de flesta fall omfattande, mellan att beslut fattas om ökade resurser och att den militära förmågan ökar i enlighet med fattade beslut. Redan beslutad tillväxt kommer pågå över en lång period, och kan, beroende på omvärldsutvecklingen snabbt behöva läggas om.

På en övergripande nivå kan Försvarsmakten konstatera att styrning och uppföljning fortsatt bör utvecklas för att dels anpassas ur ett beredskapsperspektiv, dels anpassas ur ett tillväxtperspektiv. Utöver detta tillkommer åtgärder som föranleds av ett kommande medlemskap i Nato som kommer kräva genomgripande anpassningar av arbetssätt. Åtgärder för att säkerställa bättre förutsättningar inom dessa områden kommer att präglade myndighetens utvecklingsarbete under överskådlig tid.

Försvarsmaktens uppfattning är att riksdagens och regeringens beslutsfattande bör fokuseras på centrala strategiska vägvalsfrågor. Av detta följer att ytterligare prövning av beslutsmandat bör ske inom flera områden för att säkerställa att rätt beslut fattas på rätt nivå. I den utsträckning det inte bedöms vara lämpligt att delegera beslutsmandat bör åtgärder vidtas för att säkerställa att beredningen är snabb och effektiv. Detta förhållande gäller även inom myndigheten.

⁴¹ Yttrande över betänkandet Granskning av utländska direktinvesteringar (SOU 2021:87), FM2022-625:4, 2022-02-22

⁴² Energimyndigheten & Naturvårdsverket, Nationell strategi för en hållbar vindkraft, ER 2021:12, januari 2021.

Försvarsmakten ska ta ansvar för att göra de anpassningar i verksamheten som myndigheten, självständigt eller i samverkan med övriga försvarsmyndigheter, har rådighet över. Det är även centralt att myndigheterna fullt ut tar ansvar för att bereda nödvändiga beslutsunderlag för regeringen, dvs. inte bara i de fall där regeringen har gett myndigheten i uppdrag att inkomma med underlag. Myndigheterna ska även ta ansvar för att utforma en uppföljning som tillfredsställer regeringens informationsbehov.

6.1. Anpassning till snabba förändringar i omvärldsutvecklingen

Vårens händelseutveckling och de snabba politiska beslut som fattats indikerar att det finns goda möjligheter att nå enighet och att fatta snabba beslut när omvärlden förändras. Erfarenheterna under 2022, pekar dock samtidigt mot ett behov av att säkerställa att styrsystem och regelverk är anpassade för att kunna hantera även allvarligare händelseutvecklingar.

Det kan även föreligga behov av justeringar i regeringens ekonomi- och verksamhetsstyrning, vilket fortsatt behöver prövas för att säkerställa rätt mandat på rätt nivå för att hantera även allvarligare händelseutvecklingar. Ett exempel på förslag som lämnats av myndigheten är att regeringen delegerar mandat till myndigheten vad avser att fatta beslut om utökad anskaffning av beredskapsvaror. Försvarsmakten vidtar även åtgärder inom myndigheten, bl.a. genomförs vid årsskiftet en omorganisation av myndighetens centrala ledning som bl.a. syftar till att säkerställa snabbare beslutscykler.

6.2. Styrning och uppföljning av tillväxt

Den försvarspolitiska inriktningen för 2021–2025 innebar ett brett politiskt ställningstagande kring åtgärder för att väsentligt stärka svensk försvarsförmåga. Ytterligare åtgärder och finansiering har beslutats under 2022, föranlett av omvärldsförändringarna.⁴³ Riksdagspartierna har även ingått en överenskommelse om att försvarsutgifterna ska öka mot två procent av BNP.

I likhet med vad regeringen angav i den försvarspolitiska propositionen för 2021–2025 så kommer återuppbyggnad av militär förmåga kräva stora ekonomiska resurser och det kommer ta lång tid. Det finns en påtaglig fördröjning mellan att beslut om inriktning fattas och resurser tillförs till dess att den beslutade förmågan uppnås. Med utgångspunkt i rådande osäkerheter och avsaknad av erfarenhetsvärden har Försvarsmakten kontinuerligt påpekat att planeringen under tillväxt behöver vara iterativ. Både till följd av att det uppstår produktionsbegränsningar som inte kunnat förutses samt att Försvarsmakten bedömer att olika uppgifter kan lösas på annat sätt.

⁴³ Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga priser, Prop. 2021/22:199, Bet. 2021/22:FiU47, rskr. 2021/22:227; Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Försvarsmakten, Fö2022/00125 (delvis), 2022-04-13.

Osäkerheterna i planeringen har ökat påtagligt till följd av händelseutvecklingen under 2022, både föranlett av såväl inre som yttre faktorer. Om Försvarsmakten ska kunna genomföra tillväxt mot en ekonomisk nivå motsvarande regeringens planeringsramar skärps behovet ytterligare av att regeringen säkerställer att myndigheten har tillräckliga mandat att hantera justeringar i planeringen. Försvarsmakten vill bl.a. framhålla vikten av att regeringen även framgent fattar beslut om mål för den operativa förmågan i enlighet med den målstyrning som införts sedan 2021.

Fördröjningen mellan beslut och resultat innebär även att Försvarsmakten i den årliga resultatredovisningen behöver komplettera redovisningen av operativ förmåga med redovisningar kring hur långt myndigheten har nått i produktionen av förmåga. Det är Försvarsmaktens ansvar att utforma en resultatredovisning som kan utgöra ett underlag för regeringens bedömning av myndighetens resultat.⁴⁴ Inom ramen för pågående processöversyn inom myndigheten utvecklas bl.a. uppföljningsprocessen. I samband med detta bör överväganden ske kring hur uppföljning av tillväxt säkerställs på bästa sätt. En sådan utveckling behöver ske i dialog med regeringen för att säkerställa att samtliga informationsbehov omhändertas.

Försvarsmakten kan konstatera att en lång period av ständigt ökande anslag, medför risk för ett minskat effektiviseringsstryck. Att verksamheten ständigt prövas utifrån effektivitet är centralt för att säkerställa att tilldelade resurser prioriteras mot åtgärder som ger ökad militär förmåga. Försvarsmakten kommer att arbeta vidare med förslag på metoder för att säkerställa ett sunt effektivitetsstryck i verksamheten, särskilt avseende central ledning och övriga overheadkostnader.

Avslutningsvis arbetar Försvarsmakten vidare med åtgärder för att säkerställa en hållbar tillväxt. En ökad verksamhetsvolym kommer, oundvikligen, medföra en ökad miljöbelastning från Försvarsmaktens verksamhet. Fler individer kommer i olika roller medverka inom ramen för försvarsverksamheten och myndighetens ansvar för att säkerställa en god arbetsmiljö kommer därmed omfatta fler. Samtidigt ger tillväxten möjligheter att t.ex. omsätta föråldrade materielsystem med nya system med mindre negativ påverkan på miljö och människor. En del av arbetet är att säkerställa att myndighetens processer inkluderar frågorna på ett relevant sätt samt att den interna ekonomiska styrningen ger incitament till att genomföra åtgärder, som kanske är kostsamma i närtid, men som ger besparingar på sikt – t.ex. energieffektiviseringsåtgärder i försvarsfastigheter.

⁴⁴ I enlighet med 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

6.3. Finansiell styrning

6.3.1. Anslagsutveckling som andel av BNP

Försvarsmakten har prövat tre olika modeller för anslagstilldelning samt vad dessa skulle innebära för myndighetens möjligheter att bedriva verksamhet.

1. Anslagstilldelningen för militära utgifter påföljande budgetår dimensioneras utifrån regeringens prognos av BNP, vid tillfället då budgetpropositionen lämnas till riksdagen.
2. Anslagstilldelningen för militära utgifter påföljande budgetår dimensioneras utifrån ett glidande medelvärde av BNP-utveckling i fast prisläge. Omräkning sker utifrån fastställt index för att kompensera för prisutveckling.
3. Anslagstilldelning för militära utgifter i fast prisläge fastställs i samband med försvarsbeslut genom tioåriga ekonomiska planeringsramar. Omräkning sker utifrån fastställt index för att kompensera för prisutveckling.

Den första modellen överensstämmer med den metod för anslagstilldelning som tillämpas för biståndsramen inom utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd*. Den sista modellen överensstämmer med den styrning som tillämpats för Försvarsmakten sedan 2021, dock med skillnaden att tillskotten under perioden 2021–2025 har tillförts i löpande prisläge. Anslagstilldelning baserat på glidande medelvärde tillämpas ej på statsbudgeten idag.

Karaktären på Försvarsmaktens verksamhet innebär omfattande ekonomiska bindningar. Motsvarande förhållande föreligger inom övriga försvarsmyndigheters verksamhet. Inom ramen för investeringar i försvarsmaterielbegär Försvarsmakten och Försvarets materielverk årligen bemyndiganderamar för att ingå ekonomiska åtaganden. Men även inom förbandsverksamheten finns ekonomiska bindningar, bl.a. löner och hyreskontrakt.⁴⁵

Sammantaget innebär detta att Försvarsmaktens möjligheter att snabbt öka respektive minska sin verksamhetsvolym och samtidigt bedriva verksamheten på ett effektivt sätt är mycket begränsade. En osäker anslagstilldelning i det långa tidsperspektivet skulle därmed behöva hanteras genom att Försvarsmakten utgår från en betydligt lägre tillväxt än erfarenhetsvärdena indikerar. Politiska beslut om utökad finansiell flexibilitet, t.ex. utökade möjligheter till anslagssparande och anslagskredit, skulle till del kunna minska myndighetens behov av säkerhetsmarginaler, men inte eliminera behovet helt.

⁴⁵ En myndighet får, utan bemyndigande, ingå avtal som medför ökade förvaltningsutgifter i enlighet med 17 § tredje stycket anslagsförordningen (2011:223).

Försvarsmakten vill därför avråda från att anslagstilldelning sker utifrån BNP-prognos även om detta bedöms vara den modell som, på årlig basis, har bäst träffsäkerhet mot ett mål satt som en andel av BNP. Myndigheten förordar istället att beslut om långsiktiga anslagsramar beslutas i samband med försvarsbeslut. Detta överensstämmer även med de rekommendationer som lämnades av Statskontoret 2018.⁴⁶ Långsiktiga anslagsramar bör beslutas i fast prisläge för att minimera osäkerheterna i planeringen. Urholkning kommer annars ske vid t.ex. hög inflation, vilket är fallet i dagsläget.

Stabila och långsiktiga planeringsförutsättningar lägger en stabil grund som medför att försvarsmyndigheterna kan bejaka att de målsättningar som beslutas är i balans med tilldelade resurser. Av detta följer även att ansvar kan utkrävas om avvikelser sker. Om den politiska målsättningen är att anslagen till det militära försvaret ska vara lägst två procent, i enlighet med åtagandet gentemot Nato, rekommenderas att beslut om långsiktiga planeringsramar i fast prisläge kombineras med en överenskommelse om justeringar i det fall avvikelsen mot det uppsatta målet överstiger ett visst belopp alternativt en viss procentsats.

6.3.2. Bibehållen finansiell flexibilitet

Försvarsmakten har vid flera tillfällen pekat på att försvarsprisindex (FPI) inte fullt ut kompenserar för prisutvecklingen samt att den köpkraftsminskning som därmed föreligger förblir en utmaning. Försvarsmakten har de senaste åren vidtagit åtgärder för att minska den planeringsrisk som urholkningseffekten medför, men det löser inte problemet med den negativa påverkan på försvarsförmågan som otillräcklig priskompensation orsakar.

Den huvudsakliga metodiken för att hantera underkompensation är genom att skapa en kil av oplanerat utrymme i investeringsplanen. Ökningar av investeringsvolymen innebär även att myndigheten ökar avsättningarna för att kompensera för underkompensation. I likhet med vad som tidigare beskrivits baseras aktuella avsättningar på en erfarenhetsbaserad procentsats. Eftersom FPI är ett mycket volatilt index där kompensationen är fördröjd relativt faktisk prisutveckling så kommer avsättningarna för underkompensation att vissa år överkompensera och vissa år underkompensera. Avsättningarna för underkompensation bidrar därmed till att öka risken för att Försvarsmakten, och andra försvarsmyndigheter, vissa år inte kan upparbeta tilldelade anslag.

Sammantaget anser Försvarsmakten att det är lämpligt att även framgent tilldela försvarsmyndigheterna möjlighet till anslagssparande och anslagskredit i nivå med det som gäller för innevarande år.⁴⁷ En sådan flexibilitet medger större möjligheter att över tid upparbeta tilldelad budget enligt beslutad investeringsplan och därigenom nå planerad förmågetillväxt.

⁴⁶ När planeringen möter verkligheten – Försvarsmaktens interna ledning, styrning och uppföljning, Statskontoret 2018:27, 2018-12-03.

⁴⁷ Fö2022/00324 Kompletterande yttrande, 2022-03-16.

Vid en eventuell övergång till annan princip för anslagstilldelning (avsnitt 5.3.1) kommer Försvarsmakten behöva ompröva planeringsmetoder vad avser ekonomiska planeringsramar och avsättningar för risk respektive underkompensation. En övergång kan dock inte genomföras förrän förändrade förutsättningar för planering är kända.

6.4. Organisatorisk styrning

Regering och riksdag beslutar om utformningen av krigsorganisationen och grundorganisationen med utgångspunkt i framför allt förslag från Försvarsmakten. Försvarsmakten kan konstatera att detta utgör ett avsteg från myndighetsstyrning i staten där regeringen i de flesta fall delegerar organisationsansvaret i sin helhet, eller till största del, till myndighetsledningen.

Det föreliggande styrsystemet, medför att ledtiderna för att genomföra organisationsförändringar förlängs avsevärt. Under perioder där myndigheten varken ska tillväxa eller reduceras medför det inga större hinder för att bedriva och utveckla verksamheten. Under kommande period av tillväxt bör delegeringen mellan olika beslutsnivåer i organisatoriska frågor prövas.

6.5. Samhällsinvesteringar

Med samhällsinvesteringar avses sådana investeringar som huvudsakligen finansieras med anslag enligt 2 kap. 4 eller 6 §§ kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) eller med särskild kredit i Riksgäldskontoret (övrig kreditram enligt 7 kap. 6 § budgetlagen (2011:203)). Riksdagen beslutar om dessa investeringar i särskild ordning. Försvarsmaktens operativa förmåga är beroende av samhällsinvesteringar i krigsmateriel samt infrastruktur.

I likhet med vad som tidigare beskrivits har processerna för Försvarsmaktens investeringar i krigsmateriel genomgått stora förändringar under de senaste åren. Myndigheten bedömer att detta sammantaget bidragit till en mer ordnad process med bättre förutsättningar för beslutsfattande på olika nivåer. Det är samtidigt ett faktum att styrningen av samhällsinvesteringar i infrastruktur för försvarets behov inte har omfattats av utvecklingsarbete i samma utsträckning. Det är av stor vikt att utveckling av infrastruktur tidsmässigt samordnas med anskaffning av materiel och personalförsörjning.

6.5.1. Beslutsmandat avseende investeringar

I styrningen av Försvarsmakten anges att myndigheten ska hemställa om investeringar medför ekonomiska åtaganden över 200 miljoner kronor, eller i övrigt medför förändringar av större betydelse för krigsorganisationens utveckling, påverkar regeringen handlingsfrihet, påverkar Sveriges relationer till andra nationer, eller är av särskild betydelse.

Försvarsmakten konstaterar att kriteriet gällande objektens ekonomiska omfattning, dvs. 200 miljoner kronor, nominellt inte ändrats sedan

regleringsbrevet för 2013. Beloppet har därmed inte justerats till följd av prisutvecklingen under de senaste tio åren och av detta följer att det årligen blir en allt större andel av objekten i investeringsplanen som behöver underställas regeringens beslutsfattande.

Parallellt ökar antalet investeringar på grund av de beslutade ekonomiska tillskotten. Antalet materielobjekt som ska underställas regeringens beslutsfattande påverkas därmed både av att beloppsgränsen inte höjs i takt med prisutveckling samt av beslutad tillväxt.

Med utgångspunkt i ovanstående föreslår Försvarsmakten att regeringen höjer beloppsgränsen till 1 000 miljoner kronor. En höjning av beloppsgränsen skulle medföra att regeringens beslutsfattande i första hand krävs för ekonomiskt stora och strategiskt viktiga materielinvesteringar. Utöver detta föreslår Försvarsmakten att anskaffning, syftande till att öka lagernivåer av beredskapsvaror, helt undantas från kravet på regeringsbeslut. Övriga kriterier föreslås kvarstå för att säkerställa att objekt som underskrider 1 000 miljoner kronor, men som är av större betydelse, underställs regeringens beslutsfattande.

6.5.2. *Infrastruktur*

I syfte att reducera risker och skapa förutsättningar för att realisera kravet på tillväxt vidtar Försvarsmakten ett antal åtgärder, både inom myndigheten och i samverkan med Fortifikationsverket. Vidare är infrastrukturförsörjningen beroende av tidiga beslut för att realisera tillväxt tidigt i perioden. Myndigheterna kan dock inte påverka samtliga förutsättningskapande åtgärder. Myndigheterna har därför gemensamt lämnat förslag på utveckling i regeringens styrning av infrastrukturuområdet.

Försvarsmakten vidhåller tidigare lämnade förslag enligt följande;

- Att regeringens styrning av anskaffning av infrastruktur för totalförsvarsändamål likriktas med styrningen för materielanskaffning. Detta skulle medge en mer enhetligt försörjningsprocess för Försvarsmaktens behov.
- Att regeringen prövar finansieringsmodellen för fortifikatorisk utveckling, vars syfte är att tillgodose hela totalförsvarets behov. Detta bör ske parallellt med Försvarsmaktens och Fortifikationsverkets ökade satsningar på utveckling av skyddsteknik, kompetensförsörjning inom området och en utvecklad testanläggning för ändamålet.
- Att regeringens styrning av Fortifikationsverket avseende affärsmässighet och tillåten marginal i samband med förvärv överses. Fortifikationsverkets möjligheter att idag förvärva fastigheter över marknadspris är begränsad. Politiska beslut kring etablering och tillväxt har i det senaste försvarsbeslutet skett utan föregående beredning av möjlig anskaffning av mark eller

byggnader. I de fall där prisbilden hamnar över rådande lokalt marknadspris och tillåten marginal krävs beslut om bemyndigande från politisk nivå. Detta försvårar och försenar möjligheterna att uppnå erforderlig operativ effekt.

- Att regeringen, i första hand av rådighetsskäl, säkerställer att försvarsfastigheter primärt ägs av Fortifikationsverket. Ett sådant ställningstagande innebär bl.a. att statliga fastigheter, som nyttjas i första hand för försvarsändamål, bör överföras från andra statliga myndigheter och bolag till Fortifikationsverket. Dylika åtgärder bedöms även bidra till stabilare planeringsförutsättningar för Försvarsmakten.

6.6. Rättsliga förutsättningar

6.6.1. Hybrida och icke-linjära hot

Försvarsmakten hemställde i december 2020 bland annat om att de rättsliga förutsättningarna för att upptäcka, bedöma och omhänderta så kallade hybrida och icke-linjära hot och angrepp ska ses över i syfte att förtydliga, modernisera och komplettera befintlig lagstiftning.⁴⁸ De behov av översyn som Försvarsmakten lyfte i nämnda hemställan är alltså gällande, särskilt mot bakgrund av det försämrade omvärldsläget.

6.6.2. Gemensamt försvar

Försvarsmakten har vid flera tillfällen pekat på behovet av en översyn av de rättsliga förutsättningarna för Sverige att ta emot militärt stöd från andra länder. Med Sveriges ansökan om medlemskap i Nato blir det än viktigare att göra en sådan översyn. Medlemskapet medför även ett ökat behov av snabbt politiskt beslutsfattande avseende Försvarsmaktens deltagande i operationer ledda av Nato eller enskilda allierade, både på svenskt territorium och utomlands. Dessa behov utvecklas närmare i slutredovisningen till regeringens uppdrag att inkomma med myndighetens bedömningar med anledning av Sveriges ansökan om medlemskap i Nato (bilaga 1.1).

6.6.3. Miljörättsliga förutsättningar

Miljölagstiftningen samt Försvarsmaktens tillstånd och gjorda anmälningar enligt miljöbalken medför begränsningar avseende Försvarsmaktens möjlighet att bedriva verksamhet i den omfattning som krävs med anledning av beslutad tillväxt, omvärldsläge samt med anledning av Sveriges ansökan om medlemskap i Nato. Begränsningarna avser exempelvis antal skott, skjutdagar, flygtider, flygrörelser och hantering av drivmedel vid Försvarsmaktens verksamhetsplatser. Det är även viktigt att det, i författning eller i befintliga tillstånd och anmälningar enligt miljöbalken, finns förutsättningar att ta emot utländska förband och enheter samt materiel som krävs för att Sverige ska uppfylla de åtaganden som ett medlemskap i Nato innebär. Försvarsmakten har därför den 3 juni 2022 hemställt

⁴⁸ FM2020-17129:1, Hemställan om översyn av lagstiftningen, 2020-12-03

om författningsändringar avseende regleringen av Försvarmaktens miljöfarliga verksamhet.

Försvarmakten bedömer också att en förutsättning för att kunna genomföra utökad utbildnings- och övningsverksamhet är att tillstånd kan förlängas och utökas skyndsamt. Försvarmakten hemställde i budgetunderlaget för 2023⁴⁹ och i separat hemställan 3 juni 2022⁵⁰ om rättsliga förändringar av tillståndsansökningar enligt miljöbalken och i miljöprövningsförordningen. Hemställan är alltjämt gällande och är en än mer trängande förutsättning för att ökade personalvolymerna kan utbildas och övas inom ramen för den tillväxt som ska uppnås.

7. Övriga försvarsmyndigheter

7.1. Försvarets materielverk

Försvarmaktens förslag (avsnitt 3) innefattar en betydande utökning av materielanskaffningen, för att modifiera befintlig materiel, omsätta materiel till befintliga krigsförband och sätta upp nya krigsförband. För att kunna realisera detta är Försvarmakten till stor del beroende av att FMV kan hantera en utökad anskaffningsvolym och upprätthålla en god följsamhet mot Försvarmaktens operativa behov och materielplanering. Försvarmakten bedömer att den föreslagna förstärkningen av försvarsförmågan ställer stora krav på både FMV och Försvarmakten.

I tillägg till sitt ansvar för materielanskaffning inom anslag 1:3 ap.1 fungerar också FMV som kvalificerad tjänsteleverantör till Försvarmakten inom ramen för bl.a. vidmakthållande. Denna verksamhet är av stor vikt för Försvarmakten då den innebär ett stöd till att leverera operativ effekt här och nu, samt säkerställa en övergripande systemplanering i relation till befintliga och nya materielsystem.

Det är viktigt för Försvarmakten att balansen mellan FMV:s uppdrag att anskaffa materielsystem och uppdraget att stödja vidmakthållandet av befintliga system upprätthålls. Det är Försvarmakten som styr behovet av kvalificerat tjänstestöd från FMV, men dimensioneringen av myndigheternas samlade kompetens är föremål för gemensamma analyser och överenskommelser med Försvarmaktens ökade operativa förmåga som överordnat intresse. Detta för att skapa en stabil planeringssituation och genomförande för båda myndigheterna samt undvika suboptimeringar som riskerar den operativa effekten på kort och lång sikt. Anslag 1:11 föreslås i enlighet med underbilaga 1.2.3.

⁴⁹ Försvarmaktens budgetunderlag för 2023 (FM2021-19703:8)

⁵⁰ FM2022-9389:1, Hemställan om författningsändringar gällande regleringen av Försvarmaktens övningsverksamhet m.m., 2022-06-03

7.2. Försvarets forskningsinstitut

Den planerade utökningen inom forskning och utveckling, som beskrivs i avsnitt 3.5, bedöms innebära att Försvarsmaktens forskningsbeställningar till FOI ökar. Även ökningen av materielutveckling och materielanskaffning kommer att innebära utökade behov av FOI kompetens i förmågeutveckling. Anslag 1:9 föreslås i enlighet med underbilaga 1.2.3.

7.3. Plikt- och prövningsverket

Kapaciteten hos Plikt- och prövningsverket att mönstra tillräckligt många för Försvarsmaktens behov av inryckande till grundutbildning är helt avgörande för en förbandstillväxt. Det nyöppnade kontoret i Göteborg är därför ett välkommet tillskott för att säkerställa Försvarsmaktens framtida behov. Givet den utökade grundutbildningsvolym på uppemot 10 000 värnpliktiga som Försvarsmakten föreslår bedömer Plikt- och prövningsverket att det finns behov av att upprätta ytterligare ett nytt prövningskontor. Ekonomi för detta har tillförts myndighetens anslagsbehov. Därutöver samarbetar myndigheterna kontinuerligt för att optimera den kravställning av krigsorganisationens befattningar som ligger till grund för mönstring och antagning till grundutbildning. Anslag 1:6 föreslås i enlighet med underbilaga 1.2.3.

7.4. Försvarets radioanstalt

FRA har ett viktigt uppdrag i att bidra till den samlade försvarsunderrättelseförmågan och den militära underrättelseförmågan genom att leverera bl.a. försvarsunderrättelser, ge förvarning samt ge yt- och luftlägesbild. Vidare bidrar FRA genom myndighetens arbete till att skapa förutsättningar för ett cyberförsvar och bidrar även till att skydda samhällsviktiga informationssystem. Regeringen har beslutat att avsättning för anslagsökning avseende FRA ska uppgå till 16 500 miljoner kronor för perioden 2023–2035.⁵¹ Anslag 1:8 föreslås i enlighet med underbilaga 1.2.3.

7.5. Fortifikationsverket

Den föreslagna utökningen av Försvarsmaktens krigsorganisation och grundorganisation innebär behov av investeringar i infrastruktur i enlighet med vad som beskrivs i avsnitt 3. För att kunna realisera detta är Försvarsmakten beroende av att FortV kan producera i enlighet med Försvarsmaktens behov av infrastruktur, som bygger på operativa behov, utbildningsvolym och andra behov relaterade till Försvarsmaktens verksamhet.

⁵¹ Fö2022/00125 Kompletterande uppdrag till Försvarsmakten, 2022-05-19

7.6. Försvarshögskolan

Försvarshögskolan genomför officersutbildning, uppdragsutbildning och uppdragsforskning för Försvarsmakten. FHS bedriver även forskning och forskningsutbildning inom officersprogrammets ämnen. En del av Försvarsmaktens forskning och utveckling riktas mot FHS genom uppdragsforskning. Anslag 1:7 föreslås i enlighet med underbilaga 1.2.3.

7.7. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Ett fungerande samhälle är en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna verka både före och under höjd beredskap. Försvarsmakten fortsätter, tillsammans med MSB, det prioriterade arbetet med att främja och utveckla en sammanhängande planering inom totalförsvaret.

7.8. Övriga myndigheter

7.8.1. Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Uppgiften för Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (SIUN) är att kontrollera att den försvarsunderrättelseverksamhet som myndigheterna inom försvarssektorn bedriver sker enligt det regelverk som fastställts av regering och riksdag. Myndighetens förvaltningskostnader finansieras av anslaget 1:5.

Det kan konstateras att omfattande satsningar har gjorts på totalförsvaret med anledning av den säkerhetspolitiska omvärldsutvecklingen. Försvarsunderrättelsemyndigheterna har tillförts ytterligare medel under de senaste åren vilket bl.a. har inneburit att organisationen har utökats med ytterligare personal och att cyberförsvaret och försvarsunderrättelseförmågan har förstärkts. För Siuns del innebär det att såväl mängden uppgifter som ska kontrolleras och granskas har ökat liksom komplexiteten i dessa. Vidare har Siun en författningsreglerad verkställande uppgift som ska säkerställas i alla lägen. För att inte begränsa Siuns möjlighet att lösa sitt uppdrag stärks personalsidan med bl.a. teknisk kompetens. Anslag 1:5 föreslås i enlighet med underbilaga 1.2.3.

7.8.2. Försvarsunderrättelsedomstolen

Försvarsunderrättelsedomstolen är en specialdomstol som prövar ansökningar från Försvarets radioanstalt avseende tillstånd för signalspaning. Signalspaning sker på uppdrag regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Nationella operativa avdelningen i Polismyndigheten (NOA) och bedrivs till stöd för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik samt för att kartlägga yttre hot mot landet. Myndighetens förvaltningskostnader finansieras av anslaget 1:12 och föreslås i enlighet med underbilaga 1.2.3. En eventuell ökning av ansökningar till domstolen till följd av förändrade behov och förmågor hos inriktande myndigheter och signalspaningsmyndigheten, kan dock komma att medföra behov av framtida justeringar av den föreslagna anslagsramen.

7.8.3. Ny myndighet för totalförsvarsanalys

Utredningen om totalförsvarsanalys överlämnade i januari sitt betänkande Totalförsvarsanalys - en oberoende myndighet för uppföljning och utvärdering till regeringen.⁵² Utredningen föreslår att en ny myndighet inrättas från 1 januari 2023 samt att myndigheten benämns Totalförsvarsanalys.

Försvarsmaktens utgångspunkt i följande analys är att ett nytt anslag kommer föras upp på statsbudgeten i budgetpropositionen för 2023. Under det första verksamhetsåret antas budgeten uppgå till 30 miljoner kronor och från och med 2024 antas budgeten uppgå till 70 miljoner kronor per år.

8. Risker

En resurstilldelning som når regeringens planeringsinriktning innebär en substantiell förstärkning av det militära försvaret. Tillväxten skapar i sig utmaningar, men osäkerheter tillkommer även till följd av den tidsrymd inom vilken tillväxten ska ske, och det försämrade omvärldsläget. Givet att tillväxten ska ske i snabb takt ökar exempelvis riskerna för förseningar och följdverkningar av sådana förseningar, samtidigt som en utdragen säkerhetspolitisk situation kan skapa en konkurrens om kritiska resurser som behövs för såväl förmågenyttjande som förmågeskapande verksamhet.

De risker myndigheten ser relaterar till såväl produktions- som finansiella förutsättningar. Riskerna omfattar även de stödmyndigheter som Försvarsmakten är beroende av för sin tillväxt.

8.1. Produktionsförutsättningar

Försvarsmaktens försörjning av militär personal har generellt långa ledtider. Detta begränsar flexibiliteten och innebär att i de fall där tillväxten tillsammans med Försvarsmaktens utgångsläge gör att vissa kompetenser procentuellt behöver öka mer än andra kan detta medföra risk för förseningar relativt planeringen. Liknande risker föreligger hos andra försvarsmyndigheter avseende specifika kompetenser. Exempelvis står både Fortifikationsverket och FMV inför växande organisationer där inte minst tillgång till specifik kompetens inom det fortifikatoriska området, och erforderlig kompetens för att upphandla materiel kan medföra risker. För att hantera riskerna ser Försvarsmakten kontinuerligt över hur den militära personalen ska fördelas för att optimera produktionsförutsättningarna. För att tillgå erforderlig kompetens krävs vidare tidiga satsningar för att succesivt bygga upp kompetens över kommande år i planeringsperioden.

Infrastrukturförsörjning med tillhörande tillståndsprocesser innebär fortsatt risker för realiseringen av Försvarsmaktens planering. Prisutvecklingen, rådande

⁵² SOU 2021:103.

marknadsförutsättningar samt tillgång till material utgör potentiellt gränssättande faktorer för utbyggnad av infrastruktur. Detta riskerar, framför allt på kort sikt, att påverka myndighetens tillväxttakt. På längre sikt kan en bibehållen hög prisnivå på råmaterial komma att påverka myndighetens framtida hyreskostnad negativt. Risker kvarstår även kopplade till processer för mark- och bygglov, samt miljötillstånd. Exempelvis är Försvarsmaktens befintliga tillstånd för miljöfarlig verksamhet idag inte anpassade för att möta ett snabbt förändrat säkerhetspolitiskt läge eller en kraftigt ökad utbildnings- och övningsverksamhet.

Inom materielförsörjningen kvarstår tidigare beskrivna risker.⁵³ Riskerna hänför sig främst till prisutveckling och leveranssäkerheten av projekt. I relation till prisutvecklingen utgör köpkraftsminskningen inom materielanskaffningen en fortsatt utmaning. Leveranssäkerheten kan i sin tur komma att påverkas negativt av en ökad konkurrens om materiel och beredskapsvaror på världsmarknaden. Det råder osäkerhet ifall en ökad efterfrågan kan mötas av motsvarande ökad produktion, i synnerhet som det råder osäkerhet runt tillgången till vissa kritiska komponenter såsom halvledare mm. För att hantera osäkerheterna har Försvarsmakten avdelat ekonomiska reserver men kommer också att behöva ha en flexibilitet i planerna för att kunna balansera tillväxten över tiden.

Inom materielförsörjningen finns även risker kopplade till regelverk och teknikutveckling. Regelverk kan exempelvis förändras under tiden som materielen anskaffas, vilket kan innebära en fördyring av anskaffningarna och verksamhet. På längre sikt finns risker kopplat till teknikomställningar i samhället. Den materiel som nu anskaffas har i många fall en lång livstid, och på längre sikt kan omställningar exempelvis rörande drivmedel innebära fördyringar i ett längre perspektiv. Försvarsmakten behöver, tillsammans med FMV, aktivt och medvetet följa och anpassa verksamheten utefter den omställning som sker i samhället.

8.2. Finansiella förutsättningar

De risker som myndigheten tidigare redovisat kvarstår.⁵⁴ Köpkraftsminskningen inom materielanskaffningen är, som nämnts ovan, en fortsatt utmaning. Försvarsmakten har de senaste åren vidtagit åtgärder för att minska den planeringsrisk som urholkningseffekten medför, men det löser inte problemet med den negativa påverkan på försvarsförmågan som otillräcklig priskompensation orsakar. Även med de planeringsreservationer som Försvarsmakten nu hanterar kan den bristande följsamheten i priskompensationssystemet medföra behov av omplanering med resulterande tillväxtförseningar.

Det nuvarande förhållandet av finansiella förutsättningar, med en ökad instabilitet på världsmarknaden, den högsta inflationen sedan 1990-talet och tillhörande

⁵³ Se Försvarsmaktens budgetunderlag för 2023, FM2021-19703:8.

⁵⁴ Försvarsmaktens budgetunderlag för 2023, FM2021-19703:8.

penningpolitiska åtgärder, medför ökad påverkan på de finansiella riskerna i Försvarsmaktens planering. Stigande räntor påverkar exempelvis Försvarsmakten över tid, såväl direkt genom egna lån i riksgälden som indirekt genom ökade hyreskostnader. Det senare sker som en konsekvens av ökad ränta för pågående investeringsprojekt, ökad ränta för lån på bokförda värden såväl som ökat avkastningskrav från regeringen.

8.3. Övrigt

I planeringen som ligger till grund för föreliggande budgetunderlag har Försvarsmakten inte omhändertagit risk för framtida anslagsbelastning vad avser eventuella effekter av förändrad pensionsålder, miljöskulder och tillkommande anspråk på skadestånd.